

Tečaj XXVII.

Prosinac 1903.

Broj 12.

Šumarski list.

Organ

hrv. slav. šumarskoga družtva

Izdaje

Upravlji, odbor hrv.-slav.
šumarskoga družtva.

Uređuje **Ivan Partaš**.

Izlazi svaki mjesec.

ZAGREB 1903.

Naklada hrv. slav. Šumarskoga družtva.

Predhodna objava dražbe stabala.

Oko polovice prosinca o. g. bit će oglašena dražba hrastovih stabala, koje prodaje kr. slob. grad Križevec u svojoj šumi zvanoj „Brezine“. Iznesti će se na prodaju u svem oko 9000 (devet hiljade) hrastovih stabala. Šuma „Brezine“ stara je oko 130 godina, zdrava, leži blizu državne ceste, a udaljena je od križevačkoga kolodvora 2—5 kilometara; izvoz je veoma dobar i jeftin, a o svem tom mogu se gg. dvotržci već sad na licu mjesta osvjeđaći.

Uprava gradske šume.

Dražba hrastovih stabala.

U sriedu dne 9. prosinca 1903. prodavati će se kod otočke imovne obćine putem javne dražbe na temelju pismenih, zapečaćenih i sa 5% vadiumom obloženih ponuda sljedeće dryne gromade nalazeće se u području kotarskih šumarija Otočac, Perušić, Sinac i Krasno i to:

32570 jelovih i omorikovih

226 bukovih i

1000 borovih stabala za tvorivo sposobnih u ukupnoj procjenbenoj vrednosti od 290681 K. 44 fil

Dražbeni uvjeti mogu se uviditi za vrieme uredovnih satih kod podisanoga ureda.

Šumsko-gospodarstveni ured otočke imovne obćine.

U Otočcu, dne 20. studenoga 1903.

Broj 8021. — 1903.

Dražba hrastovih stabala.

Dne 16. prosinca t. g. u 11 sati 30 časova prije podne prodavati će se javnom dražhom uz pismene ponude kod ovog ureda 1336 hrastovih stabala u vrednosti od 46.879 kruna 84 filira u 3 šumska predjela.

Pobliži dražbeni i prodajni uvjeti stoje na uvid za vrieme uredovnih satih kod podisanog ureda i područne šumarije broj I. u Sv. Ivanu Žabnom.

U Bjelovaru, dne 16. studenoga 1903.

Šumsko-gospodarstveni ured imovne obćine križevačke.

Šumarski list.

Br. 12. U ZAGREBU, 1. prosinca 1903. God. XXVII.

Uvrstbina oglasa: za 1 stranici 16 K.; za $\frac{1}{2}$ stranice 8 K.; za $\frac{1}{3}$ stranice 5 K. 20 fil.; za $\frac{1}{4}$ stranice 4 K. — Za višekratno uvrštenje primjerena popustbina.

Šumarstvo u Srbiji.

(Nastavak.)

Gradja i u opće drva namjenjena za gradju, koja dolaze na prodaju, moraju biti žigosana državnim šumskim žigom.

Isto tako mora biti žigosana i ona gradja, koja se nabavlja za željezničku potrebu i ostale državne ustanove.

Jedino ona gradja, koja je osjećena na privatnom zemljištu koje ne podleži državnom nadzoru, kad je vlastnici nose na prodaju od vremena na vreme, na kolima ili saonama, ne mora biti žigosana, ali mjesto toga dužni su prodavaoci imati objavu nadležnoga obćinskoga suda, kao dokaz o porijeklu gradje.

Za drva i gradju iz inostranstva, moraju sopstvenici imati uvoznu izpravu nadležne carinarnice.

Drva za gorivo ne će se nikako žigosati, kao ni pruće, palice, štapovi, pritke za vinograde, osovine, glavčine, špice, naplatei, burad, bačve, kace, poljoprivredne i sve ostale zanatske izradjevine.

Žigosanje gradije i drva za gradju u državnim, općinskim seoskim, manastirskim i crkvenim šumama, vrše nadležne šumske uprave, i to na sječištu, pilanama ili na stovarištima, koja za to odrede šumari.

Na isti način vršit će se žigosanje gradje iz privatnih zabrana, ako je ova namjenjena za prodaju, a zabrani podleže državnom nadzoru, ako je sjećena četinjača gora, ili ako su u neposrednoj blizini državnih, općinskih ili seoskih neograničenih

šuma, u kojima ima istovjetnih drveta, te bi mogli biti povod nedozvoljenoj sjeći.

Iz ostalih zabrana, mogu sopstvenici sa objavama općinskoga suda nositi i nežigosanu gradju na trgove i stovarišta, no za daljnji prenos željeznicom, ladjom ili splavovima, mora biti i ovakova gradja žigosana.

Ako se jedan put žigosana gradja, preradi u koju drugu i time izgubi svoj prvobitni oblik, pa se u ovom novom obliku želi pustiti u promet, mora se ponovno žigosati.

Na drvenu gradju, namjenjenu za gradjevinski materijal, plaćat će se trošarina, radi toga će šumske uprave redovno javljati poreskim kancelarijama, kad god žigošu balvane, grede, oblice, planke, štafke i letve, i to koga dana, gdje, koliko i kakve gradje je žigosano.

Uvjerenja i objave za prodaju drva ili gradje iz državnih šuma, izdaju šumske uprave; iz općinskih i seoskih općinski sud; iz manastirskih i crkvenih starještine i tutori.

U svakoj objavi i uvjerenju mora biti točno označeno, kakova su drva po vrsti i obliku, kao i mjesto gdje su sjećena.

Iz privatnih zabrana davati će uvjerenja općinski sudovi, pri čemu će strogo paziti, da li ti zabrani ne podleže državnom nadzoru, a ako podleže, ima li molitelj nadležno odobrenje za sjeću.

Drvarske trgovci i ostali, koji imadu potrebu, da tovare i prenose drva ili gradju željeznicom ili ladjom, dužni su se obratiti molbom ministru narodne privrede i priložiti originalno uvjerenje o tome, kakva su drva, odnosno gradja i gdje su sjećena.

Drva ili gradja, treba da su donešena na stanicu, gdje će se utovarivati, ili da su na stovarištu složena u onoj količini u kojoj se traži utovarivanje.

Donešena gradja mora biti predhodno žigosana. Na još neosjećena drva i gradju ne će se nikome unapred odobravati utovarivanje.

Brez naročitoga odobrenja niko ne smije utovarivati gradju ni drva na željeznice i ladje.

Rok za utovarivanje ne može se odobriti dulji od godine dana.

Mjesta, na kojima će se gradja usplavljinati, određuje ministar narodne privrede. Samo splavljenje dozvoljava i nad istim vrši nadzor okružni šumar.

Kad se ko prijavi da utovari odnosno usplavi drva ili gradju, dotični činovnik carinarnice, odnosno željezničke stanice, uvjeriti će se ima li molitelj nadležno odobrenje, i je li gradja žigosana.

Okružne šumske uprave dužne su, da kontrolisu dovoz i utovarivanje odnosno usplavljinje drva i gradje. Ako bi pri tome opazili, da su za utovarivanje donešeno drvo ili gradja osjećena bez propisnoga dopuštenja, podnijeti će o tome pismeni akt dotičnoj carinarnici, odnosno željezničkoj stanici, u kome će tražiti, da se takova drva zadrže od utovarivanja i prenosa. Po ovakovom zahtjevu dužan je carinik, odnosno šef stanice odmah postupiti.

Splavovi se ne smiju od obale na vodu sve dotle puštati, dok ih ne pogleda nadzorni državni šumski organ.

Drva dudova, šljivova, jabukova i drugih voćaka (izuzev orah), a tako i gradja i sve izradjevine od tih vrsti drveća, slobodno je tovariti i prenositi kako u zemlji tako i u inozemstvo bez ikakovog ograničenja po zakonu o šumama.

O obliku državnog šumskog žiga biti će uvjek izvestavano ministarstvo financija i željeznička direkcija.

Dovoz drva na pijace u varošima i varošicama kontrolirati će općinski sudovi preko svojih organa, gdje će prodavaocima oduzimati objave.

Ove oduzete objave, slati će nadležnim šumskim upravama koje će se po njima uvjeravati na licu mjesta o izvršenim sjećama.

Noću nije nikome slobodno u varošima i varošicama kupovati ni prodavati drva i gradju.

Ako na prodaju donešena gradja nije žigosana državnim žigom, niti prodavaoc ima uvjerenje o poreklu iste, tada će mu se ova oduzeti, a on će se optužiti nadležnoj policijskoj vlasti.

Oduzeta drva i gradja prodat će se putem javne licitacije u korist šumskog fonda.

* * *

Pošto sme izneli zakonske propise, po kojima treba rukovati sa šumama u Srbiji, reći ćemo još nešto o stanju tih šuma danas, o današnjem njihovom uredjenju i o mjerama, koje bi trebalo preduzeti, da se što pre dodje do uredjenog šumarstva.

Važnost šuma i njihova uloga u privrednim odnošajima Srbije, zapažena je još ranijih godina, i za to šume nisu nikako prestajale biti predmet zakonodavstva, počam od godine 1839. pa do danas.

Prilike su medjutim bile takove, da se na ozbiljno uredjenje šuma koje se je trebalo osnovati na stalnom prihodu, nije pomišljalo do godine 1891., kad se je uvidilo, da šuma sve više nestaje, da se na njihovom mjestu pojavljuju gola brda i pustoši.

Od godine 1891. pa do danas, gotovo svake godine su mjenjati šumski zakoni, koji su bili čas blaži, čas oštiri, već prema tome, da li je skupština svatila važnost toga pitanja ili je odbacujući sve opće interes, htjela da zadovolji želje svojih birača.

Nijednome zakonu nije do sada pošlo za rukom, da rasčisti pitanje, o svojini šuma, a dokle god to pitanje ne bude raščišćeno, dotle se ne može ni pomišljati na uredjenje.

Na ograničavanju šuma radjeno je do sada 1892.—1893. godine, zatim 1899. u 1900. i konačno 1902. god. Ovaj rad koštao je državu do sada oko 200.000 kruna, a u stvari nije ništa učinjeno.

Smatra se, da je do sada ograničeno oko dvadeset šumskih kompleksa, ali je to stvar pitanja, jer je masa ovom ograni-

čenju protivna pa su svi izgledi, da će sadanja narodna skupština oglasiti cio dosadanji rad kao nepravilan i odrediti ponovno ograničenje ovih šumskih kompleksa.

Usljed ovakovih prilika, svi su izgledi, da će još mnogo godina proći, dok se konačno dovrši samo ograničenje šuma, i dok se raspravi pitanje o svojini.

Poradi nerasčišćenog pitanja o svojini šuma, veoma je teško sa šumama gospodariti i upravljati. U ovakovim prilikama svak grabi sebi. Privatnik, općine, selo, crkve i manastiri, stojeći pred ovim ograničenjem, strepeći, da li će pojedini kompleksi, koje sad uživaju, i poslje ograničenja ostati njihova svojina, ruše i tamane šume na sve moguće dozvoljene i ne dozvoljene načine, samo da izvuku iz njih što veću korist dok su u njihovim rukama.

S druge strane rukuje država sa šumama, koje smatra kao svoju svojinu bez ikakovih planova i osnova, samo po uvidjavnosti i mišljenju svojih šumara.

Sledeći mišljenju svojih šumara, ona na jednom kraju nemilice vrši sječu i šume upropaćuje, naročito tamo, gdje sa šumama upravlja slobodouman šumar, koji pored toga razpolaze sa malim znanjem, i drži se one narodne, kad staru goru isječem, mlada će nići, pa se ne žaca davati predloge ni za najveće sječe i ako ni pojma nema o godišnjem etatu šume.

Na drugoj strani vidite opet bojažljivog stručnjaka, koji nepoznavajući etat, a bojeći se da šumu suviše ne poredi, ne smije da predloži ni malo veću sječu, nego prekomjerno štedi i dozvoljava da propada i prezivelo drveće, a opet na štetu države.

I tako Srbija danas predstavlja sliku jednog velikog kompleksa šuma, koje su skroz neuredjene.

Veliki dio ovih šuma je prilično devastiran, no ima ih još mnogo u vrlo dobrom stanju, no ostane li još dugo godina ova neurednost, privesti će se sve šume propasti, i tada će naraštaje koštati truda, vremena i novaca, da se šume ponovo podignu, a podizati se moraju, jer će poslje njih ostati pustoši i goleti, pošto su sve te šume na apsolutno šumskom tlu.

Jedino, što je do sada učinjeno je eto, što je osnovano dvadeset šumskih uprava u zemlji, koje bi imale upravljati za svima šumama pod nadzorom šumarskoga odjelenja u ministarstvu narodne privrede.

Kod ovih uprava ima oko trideset šumarskih činovnika i 200 čuvara državnih šuma.

Njihov je zadatak, da upravljaju sa ovim grdnim šumskim kompleksima, i da ih sačuvaju od propasti, dok se ne pristupi samom uredjenju.

Ko je motrio rad ove tridesetorice ljudi, morao se je čuditi, kako mogu u svome poslu istrajati.

S jedne strane skroz neuredjeni, na mjestima devastirani, zauzeti, iskrčeni, neograničeni kompleksi šuma, s druge strane neraspoloženje naroda, koje izbija i u zakonodavnom tijelu, a s treće strane nepovjerljivi i nesavjestni čuvari šuma, koji radi neosigurane budućnosti nastoje sami, da si ovu osiguraju.

Sječa u šumama vodi se gotovo bez ikakova reda, drveće za sječu obilježavaju sami šumari, ali kad je posao nagomilan prepuštaju i čuvarima šuma, a kakova je ta sječa, koju vrši jedan čuvar u velikoj neuredjenoj šumi, u kojoj se ne može čestito ni orientirati, ne treba komentara.

Isto je tako sa popašom i žirovinom. U šumu se pušta onoliko stoke, koliko se prijavi, a drugčije ne može ni biti, kad nisu poznate ni granice, a kamo li površina pojedinih šumskih kompleksa.

Da bi se iz ovoga nesnosnoga stanja, koje samo ubitačno dijeluje na razvoj narodne privrede u Srbiji izišlo, potrebno je prije svega šume ograničiti, ne osvrćući se pri tome na žalbe, koje dolaze iz mase naroda.

Kao što spomenusmo, dvije trećine Srbijine površine su apsolutno šumskog karaktera, što znači, da tolika površina mora ostati pod šumom.

Komisije za ograničavanje radile su do sada i suviše pustljivo, i kad bi tako produžile, jedva da bi i jedna trećina apsolutno šumskog zemljišta pripala u svojinu države, koja je

jedina u stanju postupati i gospodariti sa šumama onako, kako to iziskuju načela potrajnog gospodarenja.

Već iz toga se vidi, da su sve žalbe proti rada komisije za ograničavanje šuma bile neosnovane i neumjesne, i da se na njih nije trebalo ni osvrtati.

Ako bi se imalo išta predbaciti radu komisija za ograničavanje šuma, i ako bi njihov rad trebalo oglasiti kao nepravilan, pa kao takav uništiti, tada bi se to moglo učiniti samo radi toga, što su bile i suviše popustljive prema narodu.

Nikako se ne bi smeо njihov rad sumnjičiti na osnovu podnešenih žalba, koje navadjuju, da su ljudima otimata imanja, da su svuda činjene nepravde ljudima, da državi ne trebaju šume nego ljudi, da odkako je Srbija postala nije bilo veće samovolje, nego što ju čine šumari i t. d.

Ovo su sve proste fraze, koje zavadjuju zainteresovane ličnosti i povlače za sobom masu, a na žalost ovako misle i pojedini članovi narodne skupštine, što u veliko otežčava brzo ograničenje šuma, poslije koga bi se tek moglo pristupiti samom uredjenju.

Pri riešavanju ovoga posla ne može se ni pomišljati na apsolutnu pravdu, niti je specijalno u ovome slučaju može biti, pa se mora dozvoliti, da se gdje-gdje i nehotice pogreši.

Pitanje o rješavanju svojine i prava uživanja u šumama nije išlo glatko ni u drugim zemljama, svuda je bilo povike na nepravdu, svuda je bilo žalbe o otimanju, ali svuda je stajalo načelo općih interesa, i za ljubav ovih, gazilo se je protiv takovih sitničarskih interesa pojedinih ljudi, kao da ovi i ne postoje.

Mjerodavni faktori u Srbiji, trebali bi takodjer imati na umu, da se za ljubav općih interesa, za ljubav blagostanja i ekonomskog napredka čitave zemlje, ne smije osvrtati na to, da li se ne će učiniti nepravda pojedincu, jer je pojedinac pri riešavanju ovako važnih pitanja tako sitan, da se na njega ne treba osvrtati, kao da ga i nema. (S tom se tvrdnjom baš ne bi mogli složiti. Ur.)

Treba se osvrnuti na druge države, koje danas imadu uredjene šume, pa viditi, da su danas podpuno zadovoljni i

oni, koji su u svoje vreme najviše vikali, kad su uvidili, kakvu korist ima država i pojedinac od uredjenog šumarstva.

Ne treba se osvrtati na svaku pogrešku, i ići odma za tim, da se ova pogreška ispravi. Kod rješavanja ovakovih stvari može se i pogrešiti, i odista se je grešilo, no kao što napred navedosmo, grešilo se je mnogo više na štetu općih državnih interesa, nego li na ma čiju drugu.

Bude ili se i u buduće išlo za tim, da se najpre svaka pogreška ispravi, pa tek tada da se dalje nastavi, tada će cio posao biti uvjek u početku, a jednoga dana, kad šuma nestane, jer ih neuredjenost nemilice tamani, uvidit će se, da je čitava stvar svršena, i da se nema na čemu dalje raditi, i tada će potomci onih, za čiju se ljubav danas ova stvar odvlači, proklinjati svoje predčastnike.

Da bi Srbija izlegla nedogledne zle posljedice, koje će ju snaći ako se šume upropaste, a upropastit će se nasigurno ako se ne urede, jer kad se više sječe, nego što prirašćuje onda je jasno, da ih jednoga dana mora i nestati, potrebno je, da ih što prije uredi, a pre svega da ih ograniči i pristupi razčišćivanju pitanja o svojini.

Ovo pitanje treba, da se razčisti upotrebotom najenergičnijih mјera, i da se ne osvrće na apsolutno ničije tužbe i žalbe, a u komisije, da se postave ljudi, čija je stručnost i čestitost do sada upoznata.

Pri rješavanju ovoga pitanja valja, da se nastoji, da svi veći šumski kompleksi, koji stoje na apsolutno šumskom tlu, pripanu državi, a nikako da se ne ustupaju pojedinim selima i privatnim licima, jer kako ovi sa šumama razpolažu i gospodare ima se jasná dokaza, kad se pogleda na pojedina sela, koja već sada nabavljaju drvo na strane, griju se slamom i djubretom, a bujice sa golih brda, na kojima su nekada stajale velejepne šume, odnosi im usjeve i kuće i natjeruje ih, da se ispod tih brda, pod koja su se nekada samo radi šume nasečili, sada raseljuju.

Prije svega trebalo bi zato nastojati oko toga, da se rad dosadanjih komisija proglaši kao punovažan, kako se ne bi na

ponovno ograničavanje uzalud novac trošio, i da se sve do sada ograničene šume ošanče i obilježe stalnim vidnim biljegama, dok se još mogu raspoznati privremene biljege komisjske.

Novo ograničavanje u namjeri, da budu ponovo postavljene komisije popustljivije ili po svaćanju narodnom pravednije, ne bi bilo nikako umjestno, jer su i dosadanje komisije bile i suviše popustljive.

(Svršit će se)*.

Šumarska služba kod političke uprave nakon provedene organizacije i lugarsko pitanje zem. zajednicah.

Napisao **Josip Majnarić**, kr. kot. šumar.

(Svršetak).

Ako ta naša institucija, kakova je danas, već postojati mora (a ne vidim za to neobhodno nužnih razloga) i unatoč gore spomenute uzporedbe izmedju nas, države i krajiških imovnih obćina — neka bi i bilo — nu red bi nam onda, ne samo nam šumarima, već u obće svim stručarima političke uprave bio, da nam se svima dade malo više zraka, nego li ga imamo. Služio sam naime u prilici, gdje je bio gradjevni izvjestiteljem siedi čovjek — nadinžinir u VIII. plaćev nom razredu — i jer nije bilo predstojnika kod kuće parafirao je i podpisao njegove komade perovodni vježbenik, koji je — čast inače znanju njegovom — pred par tjedana izašao iz škole, bez zadnjog praktičnog izpita i ikakvog praktičnog izkustva. I nije to tek podpis, jer će on eventualno, kao zamjenik šefa, unatoč svem navedenom i naložiti i rok odrediti. To nam se dogadja svima i bez da se pita, je li taj zamjenik šefa — do jučer još djače, pravo shvaća praktičnost osbiljnost i zamašaj stvari?

Ta pravni vježbenici i mlađi pristavi obični su smrtnici, pa i oni, — budi rečeno bez zamjere — kao i nas pojedinac u

* Prem je ovo zadnja svezka našega lista od ove godine, ne možemo svršetak, članka objeladaniti — jer ga još primili nismo — već ćemo to moći tekar u prvom broju za novu g. 1904. učiniti. Ured.

mladjim danima, ne mogu još pravo prosuditi niti vlastite svoje struke i službe — a kamo li će tudju? Za što da se tako rek bi omalovažuju razne struke, i da bude njihovo znanje i mnjenje inferiorno.

Reći će mi tkogod, da je naše odjeljenje, već radi toga nemoguće, jer da smo mi šumari političke uprave po svom redovitom djelokrugu u prvom redu tuj, da vršimo u ime države šumsko - redarstvenu službu, a onda da smo istom u prenešenom djelokrugu stručni upravitelji šuma zemlj. zajednica, — pa da prama tomu upravo moramo biti kod političke oblasti.

Uzvraćam: ovako je u teoriji; a eno, praksa nam je pokazala, da veći dio našeg posla spada u prenešeni djelokrug — u stručnu administraciju šuma z. zajednica; — a eno Vam mnogih kot. oblasti u krajiškom području, gdje mi nismo u obče zastupani, tako da se namiče pitanje: a tko ondje obavlja posao, koji spada u naš naravni djelokrug? Pitam nadalje: a tko je vršio tu službu kod ko-tara, prije nego li su nas kao takove organizacijem godine 1894. u život pozvali? Kakvima — upravo svojima vještacima razpolazu sdbene oblasti, kad u obče strukovnjake trebaju? Koliko je meni poznato, sud, kada treba liečnika ili veterinaru, on si zamoli takovog kod političke vlasti i nakon što je taj vještak na komisiji ili u uredu dao svoje stručno mnjenje — povratio se je u svoj bureau, bez da od suda i sudaca — pravnika odvisi.

Pa zar bi bila nakon svega toga nemoguća naša emancipacija, pa da nam se sve samim nama prepusti u ruke, — upravo onako, kano i našim krajiškim kolegama?

Sad će tkogod reći, da bismo mi kroz to izgubili oznaku zemaljskih urednika, jer bi svim time izvršavali pretežno samo naš dojakošnji prenešeni djelokrug. To bi bilo nemoguće, jer bi mi i sami bili dužni, kao i do sada, postavljati svoje predloge u obsegu našeg dojakošnjega naravnog djelokraga, bez da bi kod toga bilo nuždno, da »izvještujemo u pokornosti«, jer

se dobra stvar izvesti dade i kroz to, da budemo medjusobno, da se birokratski izrazim »službouljudni«.

Bilo kako mu drago, priznati nam je konačno svima, da je pravno pitanje uredjenja zem. zajednica toli znatno, važno i obsežno, da jest do sada, a sjegurno će i u buduće živo zasjecati u naše šumarske zadatke i riešenje istih. Ovo pitanje — ovu polag gospodarstvene osnove kardinalnu točku u životu naših zem. zajednica imadu riešiti i k svrsi privesti naši pravnici. Drugo je pitanje, da li oni na to dospjevaju i može li se pojedinac njih specijalno toj grani uprave i uredjenja posvetiti, pored danomične sve veće i veće navale stostranih inih zadataka.

Ruku na srce: niti najmarljiviji, niti najbolji ne može. Od tud je tada jasno, da ima mjesta moje nemjerodavno mnjenje, da bi se uz naše odjeljenje od političke uprave imalo s istim povući za sobom i njekoliko pravnika, koji bi kod naše centrale — i to ne kod vlade, već one, koja bi nadomještivala našu dojakošnju županijsku upravu, — našli svoje mjesto.

Tuj bi pravnici — specijaliste najbolje udovoljavali pozivu, kako da se najshodnije rieše mnoga vitalna pitanja našeg narodnog gospodarstva, pa bi uz redovne funkcije nadomještivali zem. zajednicam ono, što imadu krajiške imovne obćine u vladinim povjerenicima. Uz pravnika — šefa takove centrale, valjalo bi istom dodieliti, primjereno potrebni broj još perovodnih činovnika, jer svi uvidjamo veliko razprostranstvo njegova rada. K toj centrali valjalo bi, od županija odjelivši je, dodieliti sadašnje šumarske nadzornike, te i njima dodieliti pomoćno šumsko-tehničko osoblje, naročito taksatora i radi ovog šum. pristave, da uz prvog valjano izuče, što će im danas sutra kao upraviteljem šumarija najviše trebati.

Povišenje broja tog personala opravdat bi se dalo već time, što ne bi bilo od potrebe, da se ustroji toliko tih novih centrala, koliko danas županija imade, već s toga, što su županije ličko-krbavska i sriemska mnogo manje u stvari zem. zajednica angažirane, jer je tamo malne sve već pod valjanom

upravom države i krajiskih imovina — tako, da bi mogli možda županiju ličko-krbavsku prisloniti centrali modruško-riečkoj, a sriemsku osječkoj, tako da bi uz 8 županija imali 6 centrala, dakle bi pravedno, a što je glavno i moguće bilo kod svakog tog novog gremija broj stručara povisiti.

U svezi pak sa županijama bili bi mi kroz to, što bi najstariji perovodni i šumarski član centrale lili članovima županijskih skupština i upravnih odbora skroz na isti način, kako su sada i finansijski ravnatelji.

Kad bi se mi tako odjelili, te uz pravnike, koji bi specijalno bili posvećeni agrikulturi, odpočelo bi se za stalno i svrsi shodnije na svima linijama: i osnovama, proračunima, kulturama, komasacijama i temeljem svega — pravnim uređenjem.

Na drugom, nižjem kraju imali bismo samostalne šumarije, neposredno i izključivo podredjene spomenutim centralama.

Tuj bi uz šumara — šefa bio vježbenik ili nadlugar, te jedan manipulacioni činovnik — izpitani obć. bilježnik ili blagajnik, koji bi vodio manipulacione stvari i računarstvo svih zem. zajednica u kotarima, te bio ujedno perovodja potonjih, te u odnošaju sprama spomenutom centralnom pravniku, kano danas u tom pogledu obć. bilježnik prama predstojniku.

Ova institucija — potonja naime, bila bi naime nuždna s toga, jer bi tako i šumar i spomenuta centrala, a nada sve svaka interesirana zem. zajednica imala sve, tako rekuć, u jednim rukama i u jednom pregledu. A koliko bi to tek unapredilo samu šumsku upravu?

Sada rukuju imovinom gotovine i perovodstvom zem. zajednica : ili upravne obćine ili zastupstva istih zajednica.

U pravilu prva ne dospjevajn — ili imadu svaki čas stotine izprika; a ne žacam se reći uslijed njih u našem poslu mnoga današnja smutnja ugleda svjetlo svieta i okvasi u jedan kaos i zajednicu i obćinu i predstojnika i šumara.

Drugi »manipulanti« z. zajednica su tuj i tamo u pravilu sama zastupstva — i u pravilu za taj posao nesposobna, te kroz to neriedko profaniraju službenu stvar.

Ja gdjegod sam do sada služio i gdje sam našao, da zastupstva sama manipuliraju, svagdje sam ostao razočaran. Tako sam imao pročelnika, koji je registraturu zem. zajednice (u koliko je naime registratura u obće postojala i tako se zvati smjela) strpao u svoju kuhinju, drugi je vodio račune olovkom i izkazao se »namicom« koju je sam podpisao, da je lugaru izplatio plaću — a lugareva podpisa nije trebao »jer smo pošteni ljudi«; treći je zatvorio »ured« zem. zajednice i otišao nekamo u kupelji i tako nismo mogli kroz njekoliko dana niti do blagajne dok se nije iz kupaka povratio — i sijaset drugih epizoda, koje ne bi bile na odmet onomu, kom bi se htjelo pribavljati materijala za kakve pošurice.

Kad je država sjegurna za svoj novac — porez — u obć. blagajnama, ne imaju se niti zajednice razloga bojati, bude li i njihov u javnom uredu. Zajednice neka samo razpolazu s tom gotovinom autonomno, a drugi, koji se ne umije u likvidaciju i kontiranje, neka ju ubire i izplaćuje — sve po autonomnoj volji vlastnika te gotovine.

Kad bi mi takovu instituciju imali, a nadam se, da sam i potrebu i shodnost takove dokazao, onda držim, da bismo se svi mogli razložno i sjegurno nadati, da bi i sama narodna imovina i sva njezina koristna nastojanja mnogo prije i do bolje svrhe došla, nego li se to do danas postizava.

Sasma je naravno i prvo pitanje: a da li bi za takovu reformu dotjecalo novca, eventualno ne bi li ona mnogo skupljom a po tom i nekoristnjom od sadanje institucije bila?

Po mom mnenju ne bi trebalo mnogo, a eventualno i ništa povisiti dosadanji trošak, jer strukovno osoblje ne bi stajalo više, nego li do sada; a u koliko bi kod te nove institucije pravnici više stajali, toliko bi se za sjegurno na istim prištetilo kod sadanjih političkih oblasti, jer bi istom nakon te reforme odpale sve referade, koje se tiču u obće zem. zajednicah,

pošto bi iste preuzeli pravnici u spomenutoj centrali. Za manipulacionalno osoblje propisala bi se tangenta zem. zajednicam; a ta tangenta bila bi možda nješto veća od sadanjih prinosa, što no ih upravne obćine i zastupstva u to ime od zem. zajednica beru, da niti ne govorim o tom, da bi ta nova, makar i nješto skuplja manipulacija, za to, jer bi bila izključivo zanimanje jedne osobe, postala gotovo savršenom.

Napokon imam toj reformi nadodati još samo to, da bi imalo političkim vlastima ostati jedino presudjivanje šum. šteta te utjerivanje istih, a tako i eventualnog nameta, makar bile upravne obćine za potonje percentualno odštećene.

Moja mi čednost ne dozvoljava, da i tuj, kao i do sada postavim predlog na naše društvo, jer uvidjam, da tu moju misao još izučavati treba, a zato treba ljudi izkusnijih i većih mene, koje s toga molim po onoj latinskoj: *Videant consulēs!*

Ad IV. Kad god se tog predmeta sjećam, a evo sad sam odlučio o njem pisati, ne mogu, a da se ne sjetim Virgilove tužaljke: »*Infandum, regina, jubes renovare dolorem.*«

Poznato nam je svima, da je život danomice i težji i skuplji i da se od svih u istom razmjeru, već obzirom na duh vremena više posla, naprezanja, a raznim socijalnim evolucijama i više, gotovo bih rekao — muka ište.

Dok se drugdje radi toga činovničtvu, ako već plaće ne povisuju, ono se bar ostavljaju jednake; kod nas se je nasuprot vježbenik tješio, da će — kad nakon godina i godina šumarom postane — dobiti tu plaću od 1200 K., a sad mu se stavlja u izgled isto, što je i do sad imao — 1000 K., a eventualno i manje, jer ako se okući, što kao šumar može i smije — onda će biti i gorje, nego li je bilo.

Vježbenici svih inih struka kod prvog promaknuća dolaze od 1000 na 1600 K. — samo kod nas ostaje se pri starom.

Drugdje vježbeničtvu traje 1—2 godine, dok se kod nas vježbenikuje 4—5 godina, tako da će kroz dalnjih 4—5 godina po titulu narasti, ali zato ne će po sredstvima.

Jurista, ako ima malo spretnosti i dobre volje, i to svaki pojedini, sjegurno će dospjeti bar u VIII. plaćevni razred, dok će u nas u najsretnijem slučaju u IX. razred dospjeti tek svaki peti, jer je nas, što šumara, što pristava, što vježbenika oko 70, a naših poglavara dalje IX. razreda tek 14. Dakle i onda, kada budu sva naša mjesta zauzimali sami akademičari, tek će svaki peti smjeti računati na IX razred, od kud bjelodano sljedi, da dok će njih pojedini brati minimum naše plaće od 1000 K. pravnik i inžinir će biti već negdje preko 2000 K.

Inžinira, veterinara i lječnika, prem niti oni ne mogu puno dalje od nas, tješe dozvoljenim im praksama i zasluzbinama druge ruke, dočim nama obustaviše mjeračinu u obče, a onu oko reambulacija zem. zajednica napose, ta donjekle glavna pomoćna vrela naše eksistencije.

Do sada se je moglo uzeti, da smo mi Križevčani krivi, jer po svojoj naobrazbi kako se donjekle naglašuje, više niti ne zaslužujemo; ali eto nam sada akademičara, koji će malo po malo popunjavati naše praznine, i mi ćemo malo po malo, zadnji naše škole, izumrjeti. A je li pravo, da se naš akademičar nakon svršenih njegovih škola, onako, kako gore rečeno zapostavlja za svojima drugovima pravnikom i inžiniriom, pa i onda, kad je dokazano, da su iste gotovo godine, isti gotovo trošak u školovanje i inteligenciju uložili i da su svaki u svom genru akademičari, dakle više manje jednaki?

A ne smije se niti nas Križevčana napustiti sodbini, već s toga, jer mi predstavljamo ogromnu većinu onih, koji u svetu i u konglomeratskom službenom gremiju zastupamo čast i ime naše struke, mnogi nas možda slabije od naših drugova akademičara, ali možda gdjekoji i bolje.

Dakle već u ime ugleda struke, morali bi mi svi bez razlike biti uvažavani i sa spomenutog razloga, kano i s onog, što mi unatoč tomu, što je naša alma mater prilično davno medju pokojnicima, ipak još uvek predstavljamo najmladji svet u našoj struci.

Pod najvećim dojmom zabrinutosti, red mi je ovom zgodom, u koliko već nije in publicis poznato izvestiti, da su kod go-

spoštije kneza Turn-Taxisa nedavnom povišicom lugarskih beriva, najstariji tog osoblja kod te gospoštije (u Gorskom kotaru) što se beriva tiče došli u isti red, ne s našim nadlugarima već s kr. kot. šumarima II. razreda nižjeg stupnja.

Kod države, znademo, da već dosta dugo nadlugari I. razreda imaju stalno berivo isto, kao i naši šumari najnižjeg stupnja, a uračunav im deputate sva je prilika, da je i prestižu.

Vježbenici gospoštije kneza Thurn-Taxisa nadilaze fix naših šumara I. razreda — i mi svi — i državni nadlugari i lugari kneza Thurn-Taxisa ovdje na sve strane medjašimo. Da smo bar dalje, ne bi nam bilo, za ne reći što drugo, reći ču, tako neugodno.

Ovo sve primjećujem, ne toliko s toga, da se taj užasni status quo odmah promjeni, već s toga, da ne bi u oči takovih činjenica prigodom predstojeće povišice beriva ostali neobazirani, kako se je to njekim strukama (veterinarom — pa i nama) kod zadnjeg povišivanja desilo.

Ako pak naoseb i opet mi Križevčani nakon svega toga ne zaslužujemo više obzira od naših drugova akademičara, možda će ipak biti umjestno, da iztaknem, da u čitavoj činovničkoj hierarhiji zaslužujemo bar toliko, koliko od nas manje školovani gruntovničari, kojim je medja u IX. činovnom razredu, a naš je vrhunac, i da ostane u X! Evo kod vojnictva, častnici koji su svršili kadetsku školu — dakle srednju stručnu školu — i akademičara. Čin kapetana u IX. razredu polučit će svaki — ako i ne ode dalje.

Prama tomu je očito, da smo mi Križevčani jedini unešrećeni, da budemo — iznimkom.

Ovdje — ako nigdje drugdje red mi je u ime nas svijuh odgovoriti gosp. profesoru Kesterčaneku, na njegovu topoglednu razpravu, koja je izašla u našem dičnom »Šumarskom listu«, negdje, u koliko se sjećam pred 5 ili 6 godina i u kojoj je isti gosp. profesor izvolio tvrditi, da mi možemo i dalje X. razreda, jer da valjano nekomentiramo topoglednih zakonskih propisa.

Zahvaljujući veleuč. g. profesoru na topoglednoj utjehi, veoma žalim, što se ono obćenito ne usvaja, ponajpače kod onih faktora koji su odlučujući.

Medjutim, da se povratim na stvar.

Nu i bez obzira na spomenuti naš uzporedljaj s grun-tovničarima i kapetanima, postoji još jedan veleznatni pravni razlog, da nam se dade ono, što — razumije se samo — naj-skromnije molimo.

Prije naime, nego li je zakon od 22. siječnja 1894., kojim se uređuje šumarska služba kod političke uprave stupio u kriepost, nama se je priznavala i spremna, a što je glavno i pravo, da smo smjeli i mogli dalje X. razreda. A da je to i praksa dokazala sledi iz činjenice, da je uz visokoškolce bilo i ima žup. šumar. nadzornika odnosno negdašnjih žup. nadšumara, koji su bili abituirjenti križevačkog šumar. učilišta.

Mi smo dakle svi pošli u nekadanje križevačko učilište s najdubljim uvjerenjem, da to pravo avancementa i nama spada, ako i ne svakom putem realizacije de facto, a ono sva-kako de jure.

Po tom je i suviše jasno, da smo mi — djaci križevačkog učilišta i zemaljska vlast bili medjusobni kontrahenti, a kon-traktom nam je bio — sam zakon i po kom nam je zemaljska vlast morala, ako i ne svakom de facto, ali svakako svakom de jure priznati pravo na IX. razred i to istim časom, čim je pojedinac svršio križevačko učilište i nakon toga položio državni izpit.

Mi smo u tu školu pošli svjestni — eće drugi kontrahent izpuniti svoje uvjete, kao i do onog časa, kad smo prošli tu školu; pa smo dapače u tom uvjerenju i ambicijom, ne samo zavod svršili, već i u službu stupili, gledajući, kako se stariji naše škole popinju na onaj stupanj, kog nam je vlast priznavala, i što kada ne bi, možda mnogi i mnogi ne bi nikada u Križevce niti išao.

Nakon svega toga mi smo zakonom od 22. siječnja 1894. postavljeni u lošiji položaj, te po tom kao da je prestao

kontrakt u času, kad već nismo mogli natrag, na prosto za to, jer je ljudski viek kratak i jer se samo jedanputa živi.

Očito je dakle, da taj ugovor nije održan, pa je sgoda ovdje, da smjerno umolimo, da se izcrpi, tim blagohotnije, jer nije kasno i jer nas nitko ne ima niti na kraj pameti, da tim naše drugove akademičare uznemiruje i jer imamo svi pred sobom utješljivi praecedens, da ovo priznanje našeg prava, ne bi bilo niti osamljeno, niti prvo, jer evo vam i kod državnog šumskog erara križevčana u IX. razredu.

Eventualna primjetba, da su ustanove zakona prije godine 1894. stavljale u izgled taj avancement samo bivšim obć. šumarima — a mi, da smo sada zemaljski, te da se s tog te ustanove ne mogu na nas protezati, ne može biti, ako ne nama u prilog — jer dok su prije obć. šumari XI. plaćevnog razreda dolazili direktno u IX. preskočivši dakle X. velju; dokle su to mogli obćinski šumari, koji nisu bili organi zemlje — zašto da se to sada krati organom zemlje, koji su u X. razredu.

Odviše bi bio uzprkos svega toga smion zaključak, kad bi si mi htjeli vindicirati ista prava, kano i naši drugovi akademici. Ja se ne slažem s toga sa zahtjevima g. Dojkovića, koji je u naše ime i u svoje vrieme naglašavao naš paritet, ali se za to ne slažam niti s nazorima g. Obradovića (Vidi »Šumarski list« 1893.)

Mi križevčani naime nismo dopirali nikada dalje VIII. činovnog razreda, niti nam je napredovanje dalje ovoga ikad po ikom u izgled, a kamo li u pravo postavljeno bilo, te nam je po tom odreći se daljeg i držati medju u VIII. razredu i takovu zamoliti, da se odredi.

Mi smo spremni dapače u ime modusa vivendi još više popustiti, jer očituјemo, da radi prednosti akademicičara, koju priznajemo, ne težimo za avancementom iz taštine već iz potrebe, i još radi nečesa drugog, — onoga, što je prvo poticalo svakom ljudskom radu: radi ambicije.

Mi dakle mnijem razložno, a i ako hoćete do skrajnosti težimo i vapimo za ambicijom, za mogućnosti, da se pred

družtvom ne trebamo kao do sada, a da istine ne povriedimo skutriti, kad se o našoj budućnosti govori.

I u to ime mi svi očitujemo: neka budu svi avancementi samo za akademičare tek jedno molimo, da se takovi i nama dozvole — u ime snosljivosti i ljudske ambicije — pa makar u takovoj samo formi ustanove, da je taj avancement za križevčana iznimka iznimaka i da im se ta mogućnost doduše stavlja u izgled, nu i kao — vrlo težka izvediva. S toga predlažem da :

X. Hrv.-slav. šumarsko društvo podnese obrazloženu predstavku Visokoj kr. zemaljskoj vladu, da se iz navedenih razloga poboljšaju beriva šum. osoblja političke uprave, dotično da se na isto svakako uzme obzir, bilo to naposeb, bilo kod občeg reguliranja beriva svih zem. urednika, i zatim, da se abiturijentima bivšeg križevačkog šumarskog učilišta, omogućuje avancement do uključivo VIII. činovnog razreda, nu to samo u iznimnim i u osobitoj obzira vrednim slučajevima, jer se mesta dalje X. činovnog razreda imaju inače uvjek i u pravilu popunjivati samo s onim šumarskim stručarima, koji se izkazaše, da su absolvirali akademiju.

Ovakvom ustanovom digla bi nam se ambicija, a ja osobno sam u ime ove ne žalim, ako se i nakon ove ustanove ubičaji, da nas nijedan nikada iz X. razreda ne izidje.

Zaključujem time, da za ostvarenje u ovoj čitavoj mojoj razpravi, kasnije po slavnom našem šum. družtvu dokazano razložnih predloga, ulažemo nadu u našeg dičnog najvišeg strukovnog poglavara velemožnog g. savjetnika Zikmundovskog, koji će nas na novo obvezati, da podignemo napredujućem vremenom i boljku naše struke, a tako i njemu u našim srcima spomenik, trajniji od mjeri.

O šumarstvu u Francezkoj*.

1. Općenita opažanja.

Statistika.

Šume zapremaju u Francuzkoj površinu od 9,550.000 ha ili 18% ukupne površine. Procenat pošumljenog zemljišta manji je od onoga u Austriji (32%).

Bogatstvo u vrstima drveća jeste mnogo znatnije uslijed prevelike raznolikosti klime. Tako se nalazi u toploj zoni na sredozemnom moru, koje je pojavom masline označeno, primorski bor (*Pinus halepensis*) i obični morski bor (*P. maritima*), piňije i uvjek zeleni kameniti i plutasti hrast. U oceanskim predjelima, izmedju zaljeva gaskonskog i Pireneja, javlja se pretežno primorski bor, kojemu se pridružuju različiti vrsti hrasta, čim se razmjerno više od mora udaljujemo.

U srednjoj umjerenoj zoni, koja obuhvaća ravnice, brežuljke i niže gorske dijelove, te je najprostranija, nalazimo kitnjaka, lužnjaka, kameniti hrast bukvu, jasen, johu, topolu, brezu i dr. i običnog bora, koji je ovdje umjetno uveden.

U hladnoj zoni, t. j. u pravom gorskem predjelu, u kojoj baš najpovoljnije ne uspijevaju listače, nego samo još bukva i bijeli javor, susrećemo u istoj prave četinjače kao: smreku, jelu, različite vrsti bora i ariž.

U opće može se uzeti, da listače tri četvrtine, a četinjače jednu četvrtinu sveukupne šumske površine zapremaju.

Prema pravu vlastničtva odpada od naprijed spomenute šumske površine i to:

1. na državne šume	1,140.000 ha
2. na šume podvrgnute osobitom šumskom državnom nadzoru, naime koje pripadaju općinama i javnim fondovima	1,030.000 ha

* Izvadak iz izvješća podnešenoga austrij. ministarstvu poljoprivrede od povjerenika šumarskog nadzorništva Rudolfa Fischer-a, prilikom jednog naučnog putovanja u Francezku godine 1901. objelodanjenog u listu „Oesterreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen“, pa kako može u velike zanimati i naše šumare, dadosmo ga prevesti za naš list.

3. na privatne i takove općinske šume,
koje ne podleže osobitom šumskom državnom
nadzoru 6,480.000 ha

Državnim šumama i onima, koje podпадaju pod osobiti državni šumski nadzor, naime općinskim i javnim šumama, upravlja državna šumska uprava (Administration des Eaux et Forêts). Što se tiče uprave ostalih šuma, ne pripada državi nikačova ingerencija. Podpuna slobodna uprava pojedinca sa svojim šumskim posjedom u toliko je samo ograničena, u koliko je na izvjestnim položajima (u gorju, na strmim stranama i dr.) krčevina zabranjena.

Premda je kao šuma katastrirano, ipak domene, kojima šumska državna uprava upravlja, nisu sasvim pošumljene. Pod nazivom kao »državna šuma« ubrajaju se naime i znatne površine, koje su skoro ili sasvim gole, kao: bujična područja, koja se u uredjenju nalaze, gorski pašnjaci i dr.

Ne uzimajući u obzir neproduktivna zemljišta, koja oko 250.000 ha zauzimaju, odpada od prave državne šume po načinu gospodarenja na:

a) šumu, koju sijeku čistom i oplodnom sječom	360.000 ha	460.000 ha.
b) sa prebornu šumu	100.000 ha	
srednju šumu	120.000 ha
nizku šumu	310.000 ha.
		890.000 ha.

Od šuma, koje spadaju pod osobiti državni šumski nadzor, a pripadaju općinama i javnim fondovima, sadržaju cijelokupno neproduktivnog zemljišta, te odpada prema tome na:

Visoku šumu :

a) na šume, koje sijeku čistom i oplodnom sječom	180.000 ha	540.000 ha.
b) sa prebornu šumu	360.000 ha	
srednju šumu	20.000 ha.
nizku šumu	1,260.000 ha.
		1,820.000 ha.

Godišnji sveukupni prirast cijeni se na 26 milijuna kubnih metara drva, od kojih odpada na:

I. državne šume	2,900.000 fr.
II. šume pod osobitim državnim šumskim nadzorom, a koje pripadaju općinama i javnim fondovima	4,800.000 fr.
III. ostale šume	18,300.000 fr.
	23,000.000 fr.

Od ovoga sveukupnog prirasta odpada na tehnički uporabivo drvo 6 milijuna kub. metara, na gorivo drvo 20 milijuna kub. metara, koji se brojevi opet na gore označene tri kategorije šuma dijele, kako slijedi:

I. 1,080.000 fr. tvorivog	1,820.000 fr. ogrevnog drva
II. 1,250.000 » »	1,550.000 » » »
III. 3,670.000 » »	14,630.000 „ „ »

Francuska već dugo ne proizvadja onu količinu tvorivog drva, koju potrebuje. Za vrijeme pet godina od 1894. do 1898. prekoračuje uvoz tvorivog drva izvoz i to u okrugloj sumi 98 milijuna franaka. Naprotiv izvoz ogrijevnog drva bijaše nješto veći, nego uvoz istoga.

Državna šumarska služba i njena organizacija.

Administration des Eaux et Forêts (državna šumska uprava) bavi se naročito upravom i eksplatacijom državnih šuma i onih šuma, koje pripadaju općinama i javnim fondovima, a podvrgnute su osobitom šumskom državnom nadzoru (sousmis au régime forestier), nadalje učvrstom pjeskulja na morskoj obali, pošumljivanjem zemljišta i goljeti, uredjenjem bujica, uredjenjem uživanja paše na općinskim pašnjacima, i koristnom upotrebljom vode u ovim područjima, napokon nadziranjem ribarstva i ribogojsztva u svima neuredjenim vodotocima.

Centralnu službu vrši Direction des Eaux et forêts* (šumarsko ravnateljstvo) kod ministarstva poljoprivrede u Parizu.

Vanjsku službu u departmanima, koja se opet dijeli na čisto upravnu službu (service de l'aménagement), na službu,

* Sada Direction générale des Eaux et forêts.

koja se bavi uredjenjem bujica (service de reboisement), obavljaju 32 konzervacije, koje se opet sa svoje strane raspadaju na nadzorne oblasti (inspections ili schefferies), te se dalje u gospodarske kotare (cantonnements) a ovi opet u čuvarske srezove (tria ges) dijele.

Šumarsko ravnateljstvo u Parizu.

Na čelu istoga ravnateljstva stoji direktor* (ravnatelj), koji sa trojicom generalnih nadšumarnika »Conseil d'administration des Eaux et forêts« sačinjava, čiji je predsjednik ministar poljoprivrede.

Ovo šumarsko ravnateljstvo raspada se na tri odsjeka (Bureaux), a na čelu svakoga tih odsjeka stoji po jedan generalni nadšumarnik. U agende prvoga odsjeka spada: Procesualni predmeti i razni utoci, nabavljanje zemljišta, šumarska nastava, izdavanje i tumačenje službenih propisa i izrada proračuna.

U departman II. spada: Uredjenje i eksploracija šuma.

U departman III. spada: Uredjenje bujica, podizanje šuma, uredjenje općinske paše i opredjeljivanje općina, koje su istom uredjenju podvrgnute, učvrsta pjeskulja, šumsko graditeljstvo, ustupanje zemljišta za izgradnju željeznica i cesta, i držati na evidenciji državno šumsko dobro.

Zatim posebnom odjelu povjerena je skrb za melioracije gorskih pašnjaka, za koristnu upotrebu vode u ovom području, i napokon za ribarstvo i ribogojstvo.

Konzervacije i djelokrug nadšumarnika.

Na čelu svake konzervacije stoji nadšumarnik (Conservateur des Eaux et forêts), kojemu je jedan ili više pomoćnih organa (podredjenih činovnika) za obavljanje službe dodijeljeno.

Nadšumarnik je za svoje službeno područje ne samo vrhovni šef za šumsku upravu, već i s obzirom na uredjenje šuma i zgradnju bujica; on ima voditi kontrolu nad činovni-

* Sada generaldirektor.

cima, koji su u ovim odjelima dodijeljeni, on izpituje poslove oko uredjenja šuma i projekta za uredjivanje bujica, prije nego li ovi radovi budu ravnateljstvu (direkciji) u Parizu predloženi.

Nadšumarniku nadalje spada u dužnost, da se šefovima odjela za uredjenje šuma i bujica traženi iznosi, a iz kredita odobrenog po ministru poljoprivrede, razmjerne žplate; on ima pri nabavljanju zemljišta kao zastupnik države posredovati i spise, koji se na to odnose, u ime državne šumske uprave podpisivati.

Upravna služba (service ordinaire).

Ovoj ponajprije spada sve ono u zadatak, što je u savezu sa gospodarstvom i eksploatacijom šumskih objekata, osim toga imadu činovnici ovom odjelu dodijeljeni takodjer vršiti policajni nadzor nad šumarstvom, lovstvom i ribarstvom.

Kako je već gore iztaknuto, ne pripada državi ingerencija na privatne i one občinske šume, koje nisu podvrgнуте osobitom državnom nadzoru, osim samo jednoga slučaja (zabранa krčevine na izvjestnim položajima). Šumsku policiju dakle vrše šumarski državni organi napose samo u onim šumama, sa kojima oni upravljaju.

Zakleto nadzorno osoblje konstatira samo prekršaje i predaje vrhu toga sastavljeni zapisnici (Procès verbaux) mjestnom šumarskom nadzorniku, koji u pogledu onih prekršitelja, za koje misli, da ih ne bi trebalo sudbeno progoniti, podnosi svoj predlog nadšumarniku, a sve ostale zapisnike predaju sudu. Nadšumarnik tada ustanavljuje naknadne iznose, koje dotični tuženici u izvjestnom roku moraju podmiriti, a u protivnom slučaju budu predani sudu.

Ako je ustanovljen sudbeni progon, tada zastupa kod dotične razprave mjesto državnog odvjetnika mjestni šumarski nadzornik, gdje on stavlja iznose za kaznu obtuženika. Državna je šumska uprava u Francuzkoj jedina, koja u svojim odnosima pred sudom javnoga tužioca može zastupati.

Ako je sud osudu izrekao i kaznu ustanovio, tad još ima nadšumarnik pravo, da ovu naknadninu izravnanjem ublaži, šta više nadšumarnik može prekršitelja sasvim od svake kazne oslobođiti. Njegova je vlast dakle u stvarima šumarske policije gotovo neograničena.

U bujičnim područjima vrši se policijski nadzor pomoću organa postavljenih u blizini, a iz upravne službe. Zapisnici se predaju mjesnom šumarskom nadzorniku na dalju upotrebu, a organi oko uredjenja bujica samo se o prestupima obaveštavaju, a da ne imaju prava, da na progon prekršitelja uplivisu.

Isto se dogadja, kada i organi iz odsjeka za uredjenje šuma prestupe primjete. I tada se zapisnici predaju mjestnom šumarskom nadzorniku.

Služba za uredjenje šuma (service de l'aménagement).

Za ovu službu obstoje za sada dvanaest povjerenstava, pri čem službeni djelokrug takovog jednog povjerenstva jednu ili više konzervacija obuhvaća.

Na čelu svakog ovog povjerenstva stoji šumarski nadzornik, kojemu je po potrebi više podnadzornika t. zv. Gardes généraux pridjeljeno.

Ovi organi ljeti vrše poslove u šumi, zimi pak izradjuju samo vani dobivene podatke (operate), koji se, pošto ih nadšumarnik odobri, predaju ministarstvu poljoprivrede na potvrdu.

Ako se radi o općinskoj šumi, tada se operat, pošto ga odobri nadšumarnik, najprije Conseil municipal, a zatim Conseil général dotičnoga odsjeka na potvrdu podnaša.

Troškove oko uredjenja šuma za državne šume nosi država, kod općinskih šuma nosi dijelom država, dijelom općina, pri čem se pripadni dio, koji odpada na općinu, od nje po prihodu šumskoga objekta traži.

Služba za uredjivanje bujica (Service du reboisment.)

Kao što za službu oko uredjenja šuma, tako isto opстоји и за službu za uredjivanje bujice nekoliko povjerenstva. Ima ih na broju za sada šest.

Na čelu svakoga povjerenstva stoji šumarski nadzornik ili podnadzornik, kao šef ureda, kojem je više podredjenih činovnika kao zemljomjera i risača pridijeljeno.

Djelovanje imenovanih povjerenstava proteže se na sljedeće :

1. na sveukupne poslove oko pošumljivanja, dakle sadjenje, sijanje i školovanje biljaka u šumskim vrtovima;
2. na sveukupne poslove oko zagradje bujice, kao popravke putova, puteljaka, čuvarskih koliba, ograda;
3. na sve pripreme proti lavinama;
4. na uredjenje općinskih pašnjaka prema odredbama zakona od 4. travnja 1872., popravljanjem gorskog zemljišta;
5. na sve radeve, koji se imadu pobudom općina ili javnih zavoda izvesti, i to na t. zv. stručne radeve oko pošumljenja i izgradnje; i napokon
6. na sve poslove oko popravka naplava.

Svakomu od dodijeljenih činovnika jest izvjestno, jedno ili više područja radnoga prostora povjerenog, u kojemu dotičnik pod nadzorom Chef de service ima, da potrebne radeve i projektiranja provadja.

Što se izvadjanja pojedinih radeva tiče, postoji za to pravilo, da se, osim pošumljavanja i drugih manjih poslova za uzdržavanje, svi ostali objekti, kao pregrade, drenaže, putevi, kolibe i dr. putem poduzetništva izvadjuju.

Mnogobrojno nadzorno osoblje ima vidjeti, da se poduzetnici pri izradi strogo pridržavaju projektiranog plana.

Nekim povjerenstvima je i nabava nužne količine za pošumljavanje sposobnog sjemena i sušenje i orunjenje istoga u sušionama povjerenovo.

Proizvedeno sjeme služi ponajprije za pokriće vlastite potrebe, a ostali se razpoloživi dio putem šumarskog ravnateljstva razašilje u druga područja.

Kako se iz naprijed predloženoga provadjanja vidi, postavljeni su za pojedine službene odsjek i posebni činovnici. Međutim ne dolazi rijetko in praxi (u praksi) da se napose u onim konservacijama, gdje jedan ili drugi službeni odsjek prema ostalima ustupa, jednom te istom činovniku primjerice služba oko uredjenja šuma i bujica, ili samo oko uredjenja bujica i upravna služba istovremeno povjerava.

3. Državno šumarsko osoblje i njegova organizacija.

A) Činovnici.

Naslov »Agent des Eaux et forêts«* (državni šumarski činovnici) pripada samo nadšumarnicima (Conservateurs), šumarskim nadzornicima (Inspecteurs), šumarskim podnadzornicima (Inspecteurs adjoints), zatim Gardes généraux i Gardes généraux stagiaires.

Ovi se činovnici sastoje:

1. od absolvenata višeg šumarskog učilišta u Nansiju;
2. od šumarskog nadzornog osoblja (Préposés), koje je svršilo niže šumarsko učilište u Barres-u;
3. od »Brigadiers forestiers«, koji su navršili 15 godina službe, i to da su najmanje 5 godina u aktivnoj službi provedli, te budu pronadjeni sposobnima, da im se mogu povjeriti funkcije, koje vrši Gardes général stagiaire.

Svima činovnicima, bez razlike njihove prednaobrazbe, jesu i viša mesta pristupna; ali svi u vrijeme, kada prvi put namješteni budu, moraju 25. godinu starosti navršiti, jedino se mogu absolventi višeg šumarskog učilišta u Nansiju od ovoga oslobođiti.

Ako se uzporedi sa francuzkim vojnim častima, odgovara stupanj jednoga Gardes général stagiaire onom podporučnika

* Dodatak „des Eaux“ imaju državni šumarski činovnici napose radi toga, što im je i nadzor nad ribarstvom i ribogojstvom povjeren.

(Souslieutenant,) jednoga Gardes général onome poručnika, šumarski podnadzornik ima čast satnika, šumarski nadzornik čast majora, a nadšumarnik ima čast podpukovnika.

Sljedeći tabelarni sastav daje nam pogled o broju i plaći činovnika :

Sistemati- zirani broj	Čin i naslov	Plaćevni razredi			
		I.	II.	III.	IV.
		franaka			
32	Nadšumarnici . . .	12.000	10.000	9.000	8.000
200	Šumarski nadzornici .	6.000	5.000	4.500	4.000
215	Šumarski podnadzornici	4.000	3.500	3.000	—
260	Gardes généraux . .	2.600	2.300	—	—
40	Gardes généraux sta- giaires	2.000	—	—	—
747					

Da se postave u trajno stanje mira, imaju pravo nadšumarnici tražiti, kada navrše 60. godinu života i poslije tridesetgodišnje službe; svi ostali činovnici sa navršenom 50. god. života i poslije 25 godina službe.

Uživanje mirovine za nadšumarnike odmjeruje se tako, da se za svaku isluženu godinu uzima $\frac{1}{30}$ srednje plaće za poslednjih šest godina, ali najveći iznos ne smije biti veći od 5000 franaka.

Za sve ostale činovnike računa se uživanje mirovine, kako slijedi :

Za svaku od prvih 30 godina službe uzi ima se $\frac{1}{30}$ najviše mirovine onoga časnika, koji je u istom rangu, a za svaku od sljedećih službenih godina $\frac{1}{20}$ od razlike izmedju najvećeg i najmanjeg iznosa ove mirovine. Tako obračunato uživanje mirovine ne smije u principu prekoračiti sumu od tri četvrtine one zadnje plaće, koju je za vrijeme najmanje dviju godina imao.

Isto tako imaju oni podnadzornici, Gardes généraux i Gardes généraux stagiaires, ako su postigli pravo na mirovinu u iznosu od tri četvrtine one plaće, koju su za poslednjih dviju godina imali, u tom slučaju, ako preko 55. god. života i dalje služe, tada za svaku isluženu godinu još pravo na $\frac{1}{30}$ tako izračunate mirovine.

Na ovaj način može mirovina u najpovoljnijem slučaju devet desetina zadnje plaće dostignuti, koju je dotični najmanje kroz dvije godine vukao.

B) Nadzorno osoblje.

Ovo se sastoji iz državnoga i občinskog šumskog nadzornog osoblja.

a) Državno nadzorno šumarsko osoblje (Préposés domaniaux).

Ovo se sastoji iz :

1. Brigadira i Gardes domaniaux, čiji su čuvarski srezovi izključivo iz državnih šuma sastavljeni;
2. Brigadira i Gardes mistes, čiji su čuvarski srezovi dijelom iz državnih, dijelom iz općinskih i onih šuma, koje pripadaju javnim zakladama, sastavljeni;
3. iz Gardes cantonniers i
4. Brigadira i Gardes sedentaires.

U ovo se osoblje prima:

Do tri četvrtine slobodnih mjesta izmedju onih podčastnika, koji su najmanje deset godina — i to četiri godine u svojstvu podčastnika — u vojsci služili, a najmanje 40 godina stari. U pomanjkanju ovakovih molioca, primaju se takodjer i takovi podčastnici, koji su pet godina — i najmanje dve godine kao podčastnici — u vojsci služili i najmanje 35 godina stari.

Za ostali dio slobodnih mjesta :

- z) iz najmanje 35 godina starih sinova državnih šumarskih službenika ;

β) iz Gardes communaux, koji su najmanje četiri godine u službi i najmanje 35 godina stari (ili 40 godina, ako se izkažu, da imadu pet godina vojne službe);

γ) iz pitomaca niže šumarske škole iz Barrea, koji su najmanje 35 g. stari.

Ove organe postavlja ministarstvo poljoprivrede.

Slijedeća skrižaljka daje nam pregled o broju i plaći državnih šumskih nadzornih organa:

Broj	Kategorije	Plaćevni razredi				Opaska
		Izvan raz- reda	I.	II.	III.	
		franaka				
695	Brig. dom. i mistes .	1200	1100	1000	900	Kod onih or- gana, koji po- sjeduju Me- daille fore- stiére, povi- suje im se go- dišnja plaća
2050	Gardes	—	800	700	—	za 50 franaka.
255	Gardes cantonniers .	—	800	700	—	
265	Brig. lèdentaires . .	1300	1200	1100	1000	
35	Gardes sédentaires .	—	900	—	—	
3300						

Pravo, da se postave u trajno stanje mira, imadu ovi organi, kada navrše 50. god. života i poslije 25. godine službe.

Njihova se mirovina slično uredila, kao i onih činovnika od nadzornika na niže, te mogu istu u najpovoljnijem slučaju devet desetina od one plaće postići, koju je dotičnik najmanje zadnjih dviju godina u službi imao.

b) Općinsko nadzorno šumarsko osoblje (*Préposés communaux*)

Isto se sastoji iz Brigadira i Gardes communaux, čiji su čuvarski srezovi isključivo sastavljeni iz općinskih šuma i onih koje pripadaju javnim zakladama.

Ovo osoblje ima u glavnom iste dužnosti, kao i nadzorni državni organi i jeste, kao i oni, istim činovnicima podredjeno.

Ovo osoblje postavljaju prefekti na predlog nadšumarnika. Moloci imaju dokazati, da su upućeni u osnovno znanje i da su najmanje 25 godina stari, ali ne smiju pak prijeći 35. godinu. Pri primanju imaju prednost isluženi podčastnici.

Imade od prilike 3750 takovih nadzornih organa. Njihove se plaće mijenjaju po veličini i važnosti čuvarskoga sreza. Takodjer i oni imadu pravo na neku opskrbu u starosti.

4. Šumarska učilišta i njihova organizacija.

U Francuskoj ima samo tri šumarska naučna zavoda i to: više šumarsko učilište u Nansiju (Ecole nationale des Eaux et forêts), niže šumarsko učilište (Ecole secondaire d'enseignement forestier professionnel) i praktična šumarska škola, (Ecole pratique de silviculture) i to oboje u Barres-u kod Nogent sur Vernisson.

a) Više šumarsko učilište u Nansiju.

Ovo je osnovano godine 1824., a imade svrhu, da nabrazi kandidate za viša mjesta u državnoj šumarskoj službi. U isto se primaju redoviti i izvanredni slušatelji, kako Francuzi, tako i inozemci.

Redoviti se slušatelji primaju:

1. izmedju apsolvenata sa Institut nationale agronomique, koji su stekli diplomu »Ingénieur agronomique«, a najmanje su 23 godine stari;

2. Iz apsolvenata sa politehnike, koji su za javnu službu sposobnima pronadjeni.

Sveukupni broj godišnje primljenih slušatelja ne smije prekoračiti 18.

Slušatelji spavaju u zavodu i u njemu najveći dio dana provode.

Objed naprotiv uzimaju u varoši, te su i na večer slobodni.

Svaki redoviti slušatelj, čim nastupi u zavod, odmah prima na sebe i obavezu trogodišnje vojne službe, od koje prve dvije

godine proveđe u zavodu, dočim treću godinu ima odslužiti kao Sous-lieutenant (podporučnik) u aktivnoj vojnoj službi.

Nastava traje dvije godine, te se odmah teoretički kao i praktički provadja, a obuhvaća sljedeće predmete:

Uzgoj šuma, upotrebu, uređenje šuma, botaniku, mineralogiju, geologiju, zoologiju, ribogojstvo, uređivanje bujica, hidrauliku, zakonodavstvo, njemački jezik, vojnu službu i jahanje.

b) Niže šumarsko učilište u Barres-u.

Utemeljeno je godine 1882. sa tom svrhom, da nadzorno osoblje lakše postigne stupanj Garde général stagiaire. U ovaj se zavod uzimaju samo nutarnji pitomci. Naprotiv može se dozvoliti i oženjenima ili udovcima sa djecom, da borave u Nogent sur Vernisson.

U jednoj godini može se samo njih devet u zavod primiti.

U pogledu na primanje imaju se kandidati iskazati, da su tri godine najmanje služili u aktivnoj službi, i da nisu stariji od 35 godina.

Nadalje imaju se podvrći pismenom i ustmenom prijamnom ispitu, koji se, i to pismeni kod pripadne konzevacije, a ustmeni u Parizu obdržavati ima.

Primljeni kandidati imaju stupanj i plaću jednoga Brigadir-a. Oženjeni ili udovci (sigurno sa djecom) dobijaju osim toga još potpore 300 franaka godišnje.

Nastava traje dvije godine, a provadja se teoretički i praktički.

Po svršetku i položenom zaključnom ispitu imenuju se za Gardes généraux stagiaires.

C) Praktična šumarska škola u Barres-u.

Osnovana je godine 1888. i to u prvom redu za to, da spremi šumarsko osoblje za privatnu službu.

Pitomeci jesu u zavodu ili sasvim besplatni ili plaćaju polovicu.

S obzirom na primanje, imaju se kandidati iskazati, da su navršili 17., odnosno, da nisu prešli 35. godinu, i imaju se osim toga podvrći prijamnom izpitu kod pripadne konzervacije.

Nastava traje dvije godine, te se u isto vrieme teoretički i praktički naobražavaju i obuhvaća osim općenitih i čisto šumarskih predmeta, takodjer i neke gospodarstvene.

Apsolventi dobivaju konačnu svjedočbu, na osnovu koje se, za slučaj potrebe za Gardes domaniaux II. razreda, imenovati mogu.

Moj odvrat g. nadzorniku Borošiću.

U »Šum. listu« za kolovoz o. g. izvoljeli ste g. nadzorniče reflektirati na moj »osvrt o reviziji gospod. osnova«. Da ste u svom odgovoru bili samo stvarni — ja se ni maknuo ne bi. No pošto iz cieleg članka razabirem, da ste pišući isti stajali pod dojmom skroz osobnih utjecaja, to moram da se na njeke činjenice obazrem, te da ih svedem na stanovište i — nazora.

Nije Vam pravo što nisam zagrizao u materialni dio Vaše razpravice, u »revisiju«. Nisam to učinio iz dva razloga. Jedno zato što sam taj dio članka držao samo za preludij »taksacionalmom uredu«, a drugo zato ne, jer sam odlučio bio, da o samom predmetu izjavim svoje mnijenje onom prigodom, kad će se osvrnuti moći na uredajni naputak za sastavak gospod. osnova u šumama zem. zajednica, što sam medjutim do danas već i učinio*. Na raspravni predmet odnoseću se literaturu nisam naveo u tu svrhu, da Vas g. nadzorniče ma o čemu podučim, jer Vas smatram odviše ozbiljnim stručarom, a da biste se upustili u razpravu theme, o kojoj ne bi prije svestrano teoretično orientirani bili. Učinio sam nasuprot to zato, da mlađe sudrugove, koji se za predmet zauzimaju, na studij potaknem, te da ih upozorim, gdje će o samom predmetu što naći. Učiniti će to i u buduće svakom danom mi zgodom. Iz

* Taj smo članak već primili, ali ga zbog inog gradiva još objelodaniti mogli nismo.
Uredništvo.

dva razloga: jer sam prijatelj stručne knjige i jer mi je duševni razvoj sustručara i napredak šumarskog stališa — koji se samo moću intelekta pckrenuti i pridići dade — na sredu. Pa baš za to učim i ja sâm rado svakom prilikom i od svakoga, bez obzira na njegoj položaj i dnevni razred. I dok Vi odklanjate moju, makar i nepostojalu namjeru da Vam nješto nova kažem, izjavljujem, da ēu spremno recipirati svaku poduku, pa došla ta i od Vas g. nadzorniče. Nauka je universalno dobro, nitko od nas nije je kašikom posrkao, a niti s njom svjetlo svjeta ugledao. A dandanas gdje se svaka pojedina disciplina u znanstvene tančine drobi i raztvara, mora i naučenjak, da je pristupačan tudjem upozorenju, ako ne će — da odpočne hrdjati. To je suverena razlika izmedju mojeg i Vašeg stanovišta. Ja svoga ni za buduće u nijednu cenu u tom predmetu napustiti ne ēu.

I prištednje II. banske imovne obćine imadu dva lica. Jedno je ono, što ga prikazuje gospod. osnova, a drugo lice predočuje konkretno stanje stvari. Nepoznavajuć samog stanja stvari po osnovi, tvrdim ipak, da te prištednje kod II. banske imovne obćine nisu nastale otale, što pravoužitnici ciele druge banske imovne obćine ne bi bili htjeli ili trebali potrošiti tih prištednja, već otale: što ih potrošiti nisu mogli, jer im ti etati pristupačni bili nisu. Te prištednje nalaze se sigurno nedaleko korduna, gdje je pučanstvo najriedje posijano, dočim tih prištednja ne bi bilo, da su iste situirane u gušće napućenoj Posavini. Dok na kordunu imadete prištednjah u starih sječivih bukovih sastojinah, morate potrebu na ogrievnom drvu Posavačkog Banovca po svoj prilici podmirivati iz proreda tankom jasenovinom, briestovinom i johovinom. Medjutim molim ljepo za objašnjaj, odakle dolaze te silne i ogromne šumske štete, kad je drva тамо за svakdanje potrebe na pretek? Zar samo od ljudskog prkosa? No tomu bi ipak mogle oblasti doskočiti. Ovako ali znamo, da se je sa momentom šum. šteta u području bivše Vojne Krajine već pomalo sve sprijateljilo, barem što se kažnjenja tiče, jer šumosštetnika sve time izpričaje, što da ne ima dosta drva.

Ja se ne bojim suda, što no će ga potomstvo izricati o razlici naših nazora glede odpisa šumskih šteta i dispoziciji s takо nastalimi pričuvnimi glavnicami. Kako se meni čini, nije daleka budućnost, gdje će se morati u tu jabuku zagristi.

Na to će s vremenom siliti razuzlanje narodno gospodarskih pitanja, koja će biti jača i odlučnija od šablonski prikrojenih nazora o stanovitim institucijama. Danas gdje narod s rođene grude na nepovrat u Ameriku bježi, danas gdje je težnja i čeznuće za individualnim razvitkom toli moćna, da toj cieli podvrgava sve obzire i interese počam od obiteljskih pa do državnih, nanudjavaju se ozbiljnu stručeru i prijatelju naroda svom silom pitanja ob narodno-gospodarstvenim odnošajima, ob ovlaštenosti eksistencije velikih povjernih, kao što su i naše imovne obćine, ter o shodnosti njihovih administrativnih udesaba i onda — kad iz njih ne izviru rukopipateljni probitci po ovlaštenike.

Kako izgledje aktivnost bilance one zajednice, gdje mi zajedničari s jedne strane na dug posudujemo novac — šumske štete — pa ga u blagajnu ulažemo, a s druge se strane u nju ulaže i ono malo našeg dobra, što no nam ga od ustiju, ako ne i namjerice a to silom okolnostih, odkinulo? Ta da, ota zajeđničari imati će i aktivnih tražbina i gotovine, ali mi zajedničari ostati ćemo i bez onog jamstva, što ga pod dug dodosmo, jer ćete nam za šumske štete prodati pokretnine i nekretnine. Odakle nam eto individualna materijalna propast, a i propast fizična: jer ćemo s pomanjkanja oduzetih nam zalogaja postradati morati, pošto se novac na hrpu i onda kupi, kad bi okolnošću inih obzira valjalo istog pojedinom ovlašteniku po pravu i razmjeru u korist privesti. Ako su te prištednje nastale s nepružitih kamata, jer se u toj formi (kao drvo) uporabi privesti dali nisu po sadanjoj generaciji, onda je pravo, da se iste u korist ovoj ma na koji način privedu. Po kojem zakonu sticanja i štednje moram ja danas stradati, a da se sutra moj baštinik u tim prištednjama razmeće? Zašto se

zavelo dugoljetne amortizacije, van da se tereti i koristi pravdno na generacije podiele?! Zaustavite se malo kod te slike g. nadzorniče, pa ćete lahko naći konac ideje o odpisu šumskih šteta s naslova prištednjah, koje nisu nastale — nagašujem — kao gospodarstveno produceirani suvišci, već kao prišteđne samo zato, jer je njihova potrošba — donekle nemoguća bila.

O taksacionalmu uredu ne ću dalje niti rieči. Sve ono što sam o njem napisao proizteklo je iz mog dvadeset i sedam godišnjeg izkustva, iz uredajne prakse crpljene još u mladim danima, a u šumama zem. zajednica.

Ja ću moj nadzor smatrati u tom predmetu pobijenim onda, kad će taksacionalni ured sa »jednim do dva višja uredajnika« i sa svimi njegovimi šum. vježbenici prije urediti sve šume zem. zajednica, no će to moći učiniti oko petdeset i osam kr. kot. šumara zajedno sa 8 žup. šum. nadzornika.

Ta dandanas je i to moguće. Ele smo tek nedavna vidjeli, kako se ogromni šumski kompleksi, što bi dlanom o dlan plesnuo, uređujuju. Od takovog ali uredjenja sačuvati će dobri Sylvanus naše paurske šumice i šikarice već i zato, što će taj puta šumski krugovi stajati na strani sirotinje — koju zaštićivati i očuvati ne samo sama dužnost, već i njezin moral odlučno nalažu.

Prieći ću preko taksacionalnog ureda i zato, što će mi najbližja uredajna praksa pravo dati, jer ne dvojim niti časa, da će se ona onako u život privesti, kako sam ja to — ne poznavajući jošte tada najnovijeg uredajnog naputka — u mojojem članku, kao jedino praktičnim i — provedivim istaknuo.

Ali na nješto ću se osvrnuti. Ne skroz stvarna oštRNA Vašeg članka, naročito zadjevica o »privatne šumske tehničare« izazvala me je bila, te sam u mom osvrtu napisao stavak, kojeg je g. urednik iz rukopisa eliminirao.

Ja sam se s njegovim sudom zadovoljio. Ali kad sam dočitao Vaš odgovor g. nadzorniče, tad sam se ponovno uvjerio koli mi je krivo učinjeno bilo, jer ciela jedna stranica (pol

460 i 461) Vašeg odgovora nije ino van osobni »Schlag und Ausfall«, za kakovi Vam ja lje povoda ne dадох.

Priznajem, da sam se ja nametnuo za branitelja naših kr. kot. šumara u mom članku. To zato, jer sam video kako bi ustrojen taksacionalni ured morao da i ono malo zaslužbinice, što bi imalo iz ovršenja n a r a v n o g n j i h o v o g d j e l o k r u g a kot. šumare da pripadne, sam pozobati. Ta znamo svi da se tamo, gdje državni taksacionalni uredi postoje, uredjajne pristojbe plaćaju u državnu b l a g a j n u , a taksacionalni uredi da uredjajne radnje po s v o j i m o r g a n i c i m a obavljati dadu.

A što bi onda bilo od naših kr. kot. šumara, odnosno kako bi oni utjecali na uredjajne poslove, kad bi iste ovaj »jedan do dva višjih činovnika« sa svojima vježbenicima obavljali? Meni za tu obranu naših kr. kot. šumara niti je trebalo njihova poziva ni mandata, a niti se ja u toj obrani dadem smesti ičijom zabranom. Moje nametnuće za obranu proizteklo jest jedino iz obćeg interesa za stvar samu. Na taj interes sam ja pako ovlašten i kao stručar, pa i jošte od onda, kada me je predsjedništvo šum. družtva pozvalo bilo, da preuzmem koreferat u razpravi ob onim načelima, po kojima bi se imale urediti naše zem. zajedničarske šume. A jer nisam imao prilike da o predmetu prije prozboram — to sam svoje misli ob organizaciji samog uredjajnog rada, zgodom razpravice »o revisiji« izrazio.

Na onaj Vaš extemporée gospodine nadzorniče, da sam ja već odavna bacio koplje i izšao iz vaših redova, mogu Vam odvratiti samo to: da je mene iz službenog reda ili kruga sudrugova iztisnula težko propaćena boljetica. I dok Vi to g. nadzorniče znadete, a i znati morate, onda ja tu Vašu meni dobaćenu brukalicu ne žalim sebe, već vas radi.

Dok staleži stojeći na mnogo nižjem stepenu naobrazbe, djelovanje i sticanja no su to šumari, tja i materialnim i sredstvima podupiru ne samo staležka nastojanja, već i pojedinca pripadnika, (radnički strikovi!) dotle mi šumari sa pri-

stigle nas zle kobi, ubiremo ciničke poruke naših povoljnije situiranih sudrugova! Takove činjenice osudjujem ja kao vanredno žalostan pojav, jer takav nije u stanju, da izravnava, izjednačuje i gladi ondje, gdje je potrebno, da se upravo timi sredstvi sve što je voljno pribere u jedno kolo, u kolo rada oko unapredjenja staliških probitaka. Ako sam izišao usled zamoljenog umirovljenja iz reda aktivnih zem. šumarskih činovnika, to nisam nikada prestao biti ono što jesam po zvanju, šumarem. A po zvanju svom imadem pravo, da kritički promatram i javne čine, i javno izražene misli šumarskih stručnjaka bez obzira na njihovo obitavalište i službeni čin. Na to se s vremenom mora priučiti svatko već i zato: što se javno izuštene misli imadu ili usvojiti, ili oprovrći. To je obće priznato pravo javnosti, odатle njezina moć i jakost, kojoj se dandanas sve pokorava. To je oslon i ovlaštenost p r a v e d n e i s t v a r n e k r i t i k e, kojoj su podvrgнутa djelovanja i činjenja vlastih i zakonodavnih uredjenja. Ne mogu s toga dopustiti, da je organizacija ikojeg javno-vlastnog uredjenja toli interna stvar, da se nezvanični krugovi na nju obazirati smjeli ne bi. To bi dovodilo do absolutističnih posljedaka — koje sila za vrieme podržavati može, ali duga veka im osjegurati kadra nije. Internom stvari možemo smatrati oblastne organizacije samo tako dugo, dok se one nalaze u stadiju koncepta. Dovršene li su i predane javnosti, da se njima ista služi, da li u obligatornoj ili fakultativnoj formi, to ne mienja na stvari ništa, tad su te publikacije postale javno dobro, a ovomu nitko i ništa sprječiti i zabraniti ne može, da se — naravno samo doličnim načinom i formom i esencijom — onim ne pozabavi, što na sebe priudešavati mora.

I pravo je, da je tako. Jer što je dobra, kriepka, shodna i valjana na takvim udesbama, to će kritika prihvatići obje-ručke (ovdje imadem pred očima stvarnu, realnu, ozbiljnu, od svih osobnih natruha oslobođenu kritiku), putem zakona o razpravnoj slobodi odnosne udesbe sankcionirati, ter tako upravo provadajućoj vlasti podieliti moć, jakost i oslon, da te dielove

svojih udesaba na korist obćeg dobra provede i onda, kada pojedincu godile ne bi. S druge pako strane proizilazi za javnu vlast upravo dužnost, da ono što je kritika prorešetala, nezgodnim pronašla i odklonila na sito i rešeto svojih razsudaba, ter da takove odredbe preudesi i prilagodi obćoj potrebi i onda, makar su te odredbe kadkada i čije osobite Lieblingsideje». Tako se barem tja na zakonodavnom polju u svim modernim državama radi, gdje je pravo razpravljanja o vlastitim potrebama i probitcima, ter pravo peticija za promjenom stanovitih naredjenja ne smatra i ne proglašuje protivničtvom, već ustavnim pravom. Pa baš zato žalim ja, da se sudrugovi, koji dandanas više ne spadaju u red aktivnih šumarskih činovnika, malo više i češće ne oglašuju u našem stručnom glasilu.

Njihova praktična izkustva, razbistreni sud, obsežniji stručni vidokrug svakako su svojstva, do kojih nam u vlastitom našem interesu stajati mora. Ako je gdjekoga i možda po koji put od takove namjere suzdržao ovakav način razpravljanja, na kog ja evo reflektirati moram, to se ne valja i od takovog načina borbe smutiti dati, dok je samo cilj i svrha za koju se bojak bije uzvišen, plemenit, struci i stališu na uhар. U tu cenu valja i krupnije ubrati i — pregorjeti. To je u tom predmetu moje stanovište! Po djelovanje naše stručne vlasti moralo bi biti svakako shodnije, kad se ne bi naš organ pretvoriti imao lih u glasnik službenih nazora i mislih, već i zato, što se upravo u muževnom, slobodnom i doličnom izražaju strukovnih mnenja i nazora mora potražiti onaj regulativ, koj mora da je i zvaničnim krugovom dobro došao kao uporište za stotinu odredaba, koje se često, ma s kojih razloga i obzira, službenom inicijativom pokrenuti ne dadu.

Meni se je upravo na žao dalo: što niste bili voljni da trošite »tinte i papira« o mojim uredjajnim predlozima. Ja ћu svakako tomu dati jošte povoda u mojim osvrtima, koje sam napisao o izdanom jur naputku za uredjenje šuma zem. zajednica. I dok ћe biti prilike, da se o tom porazgovorimo drugom

zgodom, objasniti će za sada samo one od mojih predloga, koje ste u svojoj analizi apostrofirati izvoljeli. »Uredajni povjerenik« poznat jest u šumskoj literaturi, pa sam ja govoreći o njemu u mojojem članku, dotična mjesta — mislim — i naveo.

Medjutim nastati će potreba, da se postavi »uredajni povjerenik« u našim prilikama, prvo onda, ako se danas silom okolnostih, kakove često nastupaju uslijed bolesti, vojničke službe šumareve, mora uprava šumarije predati, recimo šum. vježbeniku ili pristavu, koj je uživao samo administrativnu praksu*, a drugo: i onda, ako u jednoj šumariji na jednom dvie ili više zem. zajednica zatraže, da se za njihove šume u najkraćem vremenu sastave gospod. osnove. Ili zar će ove svojim gospodarstvenim razvojem, od sastavka gospod. osnova ovisiti tako dugo, dok na njih red dodje? Ta toga ne može niti najokoreliji birokratizam suponirati. A da će do toga doći, predmjevam već i zato, što se je tečajsm skoro sedam godina svako sastavljanje gospod. osnova obustavilo bilo.

I one »privatne strukovne konkurenциje« nije se trebalo prepasti. Ta ona već i postoji. Ako sam dobro upućen, u dva su već slučaja privatni strukovnjaci (jedan državni i jedan zemaljski umirovljeni šum. činovnik) zaposleni oko uredjenja šuma manastirskih. Medjutim se privatne strukovne konkurenциje nitko prepasti ne smije, jer dok [naši aktivni zvaničnici rade i uredjuju šume velikih povjrbina, smije se zalogajić zasluzbine i onim dobaciti ; zašto se ne bi i oni tog posla latili, koji i obsegom svoje strukovne naobrazbe i slobodnim svojim vremenom na uhar šumoposjednika razpolagati mogu. Osobito onda, ako su radu skloni, a ma s kojih razloga na nuzzaslužbu upućeni. Da ja na svoju osobu pri tome mislio nisam, dokazuje ponajbolje okolnost, što u prelaznim mojim strukovnim zanimanjima, meni vrieme za takove poslove niti ne dotiče.

* Imadem sudruga, koj kroz šest godina nije inog posla obavljao van šumske štete obračunavao i ogrievno drvo doznačivao !

Činjenica je, da je c. i kr. glavno zapovjedništvo u provedbi segregacionalnog poslovanja osim svojih šumara, kod izmjere i procjene šuma zaposlilo i u tu svrhu upotrebljive častnike. Stoji, da se i u onim zemljama, gdje postoje državni uredajni uredi, osnivaju privatne šumsko-tehničke poslovnice. Valjda ne ćemo samo mi kod nas podvezati mogućnost konkurenčiji, koja je sama po sebi neznatna, a koja je i po glasu i smislu postojećeg zakona i moguća i dopustiva?

I u buduće morat ćemo trošiti i tinte i pera o našim stališkim i stručnim poslovima. Ne samo da time odamo visinu stupnja našeg kulturnog nastojanja već i zato: da naše odnosa poboljšamo i unapredimo. A dok tintu i papir trošimo objektivno, triezno u plemenite ciljeve i svrhe, i dok se pri tome služimo onom elegancijom stila, kakovu sam s veseljem u zadnjem broju našega lista primjetio u članku »o kljanju žira« (str. 450), dotle me za našu dobru stvar i za pobjedu u dobru nije strah! Tko će u borbu, na udar spremam biti mora. Ta u boju se ne bije pojedinac za sebe, van za ideju, za cilj. A dok je taj po našu struku i stališ koristan i idealan, stupati ću u prvim redovima, ne mareći ni za ono što će, niti odakle će doći.

Pa dok sam spremam da u svako doba objasnim — nejasno možda u prvi tren izraženu misao, te da drage volje priznam ono bolje, o čemu budem putem razpravljanja sa protivnikovog (samo po mnjenju i nikada osobnog!) stanovišta upućen, izjavljujem podjedno, da se u buduće ne ću osvrtati na članke pisane oštrinom osobne pointe, jer prevelikoj osobnoj čutljivosti, ne smije biti ondje mjesta, gdje se hoće, da se o važnijim stvarima ozbiljno razpravlja.

Vilić Dojković,

kr. žup. šum. nadzornik u miru.

LISTAK.

Zakoni i normativne naredbe.

Naredba kr. zemalj. vlade, odjela zu unutarnje poslove od 8. lipnja 1903. br. 13678. glede sabiranja šumarske statističke gradje.

Pošto su uredjenjem šumarsko-tehničke službe kod političke uprave u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji stvoreni uvjeti, da se šumarska statistika odgovarajuća zahtjevom znanosti i uprave uvesti može, obnašla je kr. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove odrediti, da se imadu od sele podatci za šumarsku statistiku, koji će takodjer služiti za zajedničke publikacije statistike zemaljah krune sv. Stjepana, redovito sabirati i glede istih posebni izkazi priugotoviti i izpuniti prema priležećim obrazcima, od kojih se dovoljan broj primjerakah dostavlja dalnje porabe radi.

Spomenute statističke podatke imade sabirati šumarsko tehničko osoblje političke uprave t. j. dotični šumarski izvjestitelji za svoje službene kotare.

One političke oblasti, koje ne imadu šumarskog izvjestitelja, neka se obrate na dotičnog kr. županijskog šumarskog izvjestitelja, koje će imati potrebne upute davati kako upitne statističke podatke sabirati valja.

Na temelju izkazah, podnešenih od područnih kr. kotarskih oblastih (grad. poglavarstva) imade ta kr. županijska oblast sastaviti sumarijum, te jedan primjerak istog pridržati za vlastitu porabu, dočim drugi primjerak uz priklop svih pojedinih specificiranih izkazah, kr. kot. oblastih (grad. poglavarstvah) na temelju kojih je dotični sumarijum sastavljen, kr. zemaljskoj vradi odjelu za unutarnje pripisati na dalje obradjivanje.

Za ovaj put pako imadu se izkazi glede podatakah za šumarsku statistiku, u kojima treba da se predoči stauje počam od god. 1890. sve do konca godine 1902. odnosno stanje koncem god. 1902., sastaviti i ovamo podnjeti do konca listopada 1903. dočim se u buduće spomenuti izkazi sastaviti i predlagati imadu u roku, koji je na svakom izkazu na prvoj strani naznačen i to, posebnim izvješćem izkazi broj 1. do uključivo 31., te broj 33., 34., 35. i 38., a posebnim izvješćem izkazi broj 36., 37., 39. i 40.

Primjećuje se, da je podjedno zamoljeno kr. šumarsko ravnateljstvo u Zagrebu, kr nadšumarski ured u Vinkoveih i kr. šumarski ured u Otočcu, zatim, da su upućene sve imovne obćine bivše hrv.-slav. Vojne Krajine, da pri sabiranju podatakah za šumarsku statistiku šu-

marsko tehničkom osoblju političkih oblastih u svakom pogledu uspješno na ruku idu

Znanja radi priobćuje se toj kr. županijskoj oblasti, da je ova naredba takodjer upravljena na gradsko poglavarstvo u Zagrebu, Osieku, Varaždinu i Zemunu, koja će upitne statističke podatke, glede svoga područja, neposredno ovamo predlagati.

Šumarsko i gospodarsko knjižtvo.

Novo je izašlo:

Borošić, Šumarsko-lovački koledar za g. 1904. Izašao tiskom kod C. Albrechta (Jos. Wittasek) u vlastitoj nakladi pisca. Ciena 2 K. 50 fl.

Uz sličan koledar, koji već više godina izlazi — Hrv šumarski koledar — odlučio se je g. pisac na izdanje posebnog koledara, koji je uza sav svoj naslov u glavnom ipak šumarski koledar, nu s kojim će se i lovac, kraj pomanjkanja posebnog lih lovačkog koledara, dobro poslužiti moći. Kod sastavka ovog koledara uzet je u mnogom osobit obzir na prilike našega šumarstva u Hrvatskoj i Slavoniji, što se naročito odnosi na skrižaljke sastavljene na temelju podataka crpljenih iz naših šuma. To držimo velikom prednosti ovog koledara, kao i vrlo pomno obavljen dendrometrijski dio tog koledara; kratak je to al uz to vrlo izerpiriv izvadak ciele dendrometrije, a ima i nečesa što bi se bez uštrba izpustiti moglo; tako primjerice Presslerov postupak oko kubiciranja stabala, jer se nigdje ne rabi. Vrlo je shodno, do su našle u koledaru mjesata skrižaljke Pauzine, nu shodno bi bilo i Danhelovskove uvrstiti. Ne sumnjamo, da će ovaj koledar medju našimi stručnjaci silu prijatelja steći, tim više, što mu je i oprema vrlo shodna, jer uza sav obilni sadržaj nije previše voluminozan. Jedno ipak primjetiti moramo: tiskarskih pogriešaka — za koledar — ima previše; dakako da je tomu kod prvog izdanja težko izbjegći moći, nu kod drugog izdanja morat će se na to naročito obzir uzeti.

Bubak, Beitrag zur Pilzflora von Bosnien u. Bulgarien.

Bode, gärtnerische Betriebslehre. Ciena 3 K.

Clausen, Futterersatzzahlen. Ein Nachschlagebuch für den praktischen Landwirth bei der Auswahl der Futtermittel. Ciena 1·2 K.

Wölfer, Grundsätze u. Ziele neuzeitlicher Landwirtschaft. Ciena 4·8 K.

Marchet, Bau u. Betrieb der Rieswege. Mit Abbildungen u. Tafeln. Ciena 2 K. Sve do sele navedene knjige dobivaju se u knjižari W. Fricka u Beču.

Promet i trgovina.

Još se nalazimo u saisoni prodaja u našim hrasticima. Ipak možemo reći, da su najveće i najvažnije dražbe tečajem listopada i studena obavljene. Sudeć polag uspjeha tih dražba možemo uztvrditi, da su one ove jeseni osobito povoljno izpale; ne samo, da su gotovo sve na dražbu iznesene čestice i prodane, već su prigodom dražba polučene često svote iznad procjena, koje su potonje ove godine i po sudu samih drvoržaca umjerene bile. A tako i valja, da nam se trgovci od naših šuma ne odbiju, kako se je to prošlih godina već opažati počelo. Ponovnih dražba bit će stoga ove godine razmijerno dosta malo, pa tako će se moći doskora svagdje početi sječom, izradbom i izvozom šumske robe — u koliko se veći počelo nije. Bit će to na korist ne samo kupcima šuma, već i šumskim radnicima i vozarima, jer su tako već nastupom zime poslom obskrbljeni.

Ne samo da su se ove jeseni postigle vrlo povoljne ciene za samu hrastovinu, već su se postigle upravo vanredno povoljne ciene za stabla t. zv. „biele šume“, naročito za jasenova i briestova stabla, koja zajedno u smjesi sa hrastovima po nizinama rastu. Ne ima sumnje, da će se i u buduće sve bolje ciene i za stabla te biele šume postizavati, navlastito u onom slučaju, kad se ona ne budu prodavala zajedno sa hrastovimi stabli, već napose. Sve veću vrednost, koju su počela dobivati i na svjetskom drvarskom tržištu stabla „biele šume“, čine nuždnim, da se u buduće procjeni i načinu prodaje tih stabala, naročito jasenovih, posveti od strane prodavaoca i šumskih procjenitelja sve veća pažnja. Svakako jedno stoji, naime: stabla biele šume valjalo bi u pravilu napose prodavati, da ona od dostalaca sjećina po pravoj svojoj vrednosti plaćena budu.

Dosadanji vrlo povoljni uspjesi naših ovojesenskih dražba zasvjeđočavaju jasno, da su se prilike na svjetskim tržištima popravljati počele; u obće da se je industrija i trgovina trgla iz obćega zastoja, koji datira još od druge polovice g. 1900. Napose iz Njemačke, u kojoj se je taj zastoj još najjače osjećao, stižu sve povoljniji glasovi, te ima nade, da će industrija a po njoj promet i trgovina doći u staru kolotečinu u kojoj se je nalazila prije g. 1900. Naša trgovачka bilanca to potvrđuje.

Hrastova roba, naročito rezana, prolazi vrlo dobro, stagnacija je samo u francuzkoj dužici, nu i tu se počelo obzorje već nešto svjetliti, jer se je već i za tu robu nešto pitati stalo, nu pored svega toga, kriza u toj vrsti robe ne će zbog hiperprodukcije zadnjih godina tako brzo prestati.

Nepovoljne su prilike u čamovini; ona ne samo da se težko prodaje, već su joj i cene u nas za 20% i više pale, s razlogom u ovim našim izvještajima već opetovano spomenutih.

Uspjeh dražbe održane kod brodske imovne obćine u Vinkovcima: Kod dražbe hrastovih šuma brodske imovne obćine, što se je 5. studenoga u Vinkovcima obdržavala, prodane su sljedeće čestice: 1. Glovac, procjenjen na K. 81.014, prodan za K. 193.999; dostačac „Holz-Exploataations-Gesellschaft, Budimpešta; 2. Orljak, procjenjen na K. 93.968, prodan za 104.583 K.; dostačac Vuk i sinovi, Budimpešta; 3. Krivsko Ostrovo, procjenjeno na K. 67.908, prod. za K. 72.763, dostačac Vuk i sinovi, Budimpešta; 4. Banovdol, proc. na K. 42.000, prod. za 55.278 K., dostačac pod toč. 2 i 3 Vuk i sinovi, Budimpešta; 5. Lužići, proc. na K. 107.273, prod. za 116.600 K., dost. Jos. Eisler i sin, Beč; 6. Rastovica, proc. na K. 29.550, prod. za 41.217 K., dost. kao pod 2, 3; 7. Zapadne Kusare, proc. na K. 32.569, prod. za K. 42.587, dost. Ilješ Schlesinger iz Beča; 8. Merolino, proc. na K. 152.685, prod. za K. 161.999, dost. kao pod toč. 1.; 9. Mužko Ostrovo, proc. na K. 32.770, prod. za 39.308 K., dost. Moriz Drach jun. iz Beča; 10. Kunjevci, proc. za K. 120.010, prod. za K. 125.717, dost. Nikola Orth iz Bavarske; 11. Vrabčana proc. za K. 55.620, prod. za K. 61.320, dost. kao pod 5; 12. Ada, proc. na 153.788 ostala neprodana; 13. Boljkovo, proc. na K. 45.815, prod. za K. 54.150, dostač. Emerik Graff, Osiek; 14. Sveno, proc. na K. 43.840, prod. za K. 56.587, dost. Ilješ Schlesinger iz Beča; 15. Rastovo, proc. na K. 74.550, prod. za K. 82.300, dost. S. Wolfner, Budimpešta; 16. Trizlovi, proc. za K. 38.160, prod. za K. 43.200, dost. Hugo Hartl i J. Halle iz Siska; 17. Radjenovci, proc. na K. 18.188, prod. za K. 18.855, dost. Emerik Graff iz Osieka; 18. Radišovo, proc. 77.880, prod. za K. 91.730, dost. pod toč. 16.; 19. Ripača, proc. na K. 36.667 ostala neprodana; 20. Slavir, proc. na K. 57.526, prod. za K. 68.875, dost. Karl Schlesinger iz Beča; 21. Jošava, proc. na K. 60.128, prod. za K. 73.105, dost. pod toč. 2, 3 i t. d.; 22. Gradina, proc. na K. 213.355, prod. za K. 213.999, dost. pod toč. 1.; 23. Čunjevci, proc. na K. 116.220, prod. za 143.875, dost. pod toč. 20.; 24. Dubovica, proc. na K. 99.232, neprodana i 25. Istočne Kusare, proc. na K. 157.365, prod. za K. 194.768, dost. pod toč. 2, 3 i t. d.

Različite viesti.

Državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva održan je u jesenskom roku o. g. dne 23. do uključivo 28. studena u prostorijama hrv.-slav. šumarskoga društva u „šumarskom domu“ u Zagrebu, pod predsjedanjem g. Roberta Fischbacha, kr. zemaljskog šumarskog nadzornika I. razr., dočim su kao izpitni povjerenici fungirali gg. profesori F. Kesterčanek i I. Partaš, potonji bio je ujedno

perovodja. Treći prizvani povjerenik g. vl. nadšumar S. pl. Hankony i bio je zapričešen pozivu se odazvati.

Za izpit se je prijavilo u svem 12 kandidata, od kojih svi dozvolu za polaganje dobiše i svi izpitu pristupiše, i to : gg. Andrija Petračić šumar. vježbenik imovne obćine gradiške, Viktor Bönel šumarski asistent vlastelinstva kneza Schaumburg-Lippéa u Virovitici, Dušan Zeč šumar. vježbenik II. banske imov. obćine, Ivan Majstorović šumar. vježbenik imov. obćine otočke, Stevan Živković bosan.-herceg. šumar. vježbenik, Mijo Marušić šumarski pristav vlastelinstva djakovačkog, Filip Stipetić šumar. vježbenik imov. obćine križevačke, Josip Kolačković bosan.-herceg. šumarski vježbenik, Vladimir Odžić šumar. vježbenik imov. obćine gjurjevačke, Gjuro Nenadić šumar. vježbenik kod hrv.-slav.-dalm. zem. vlade, Svetozar Radojčić šumar. vježbenik imov. obćine petrovaradinske i Stjepan Ferencić šumar. vježbenik imov. obćine križevačke. Po prvi puta pristupiše k ovom izpitu neki od prvih absolventa mlade naše domaće šumarske akademije.

Dne 23 i 24. studena održani su pismeni izpiti, a iza toga slediće ustmeni izpiti.

Na pismenom izpitu imali su kandidati da odgovore na sljedeća pitanja :

1. d. n. Uredjenje šuma: Na temelju obavljenih geometrijskih i taksatornih radnja ustanovljeno je, da neka šum. gosp. jedinica ima ove sastojine: a) 320 rali 15 god. branjevine; b) 80 rali 35 god. mlađaka; c) 170 rali 60 god. sastojine, i d) 500 rali sastojine stare 120 do 150 godina ; drvna gromada iznosi popriječno po rali u sastojini: a) 8 m^3 u b) 50 m^3 , u c) 140 m^3 , a u d) 200 m^3 . Šuma je hrastova, a spoda polag skrižaljke Feistmantela u III. bon. razred, a ima se sjeći u obuhodnji od 120 god. čistom sjećom. Ovu šumu imate uređiti tako na potrajanje gospodarenje, da će jednakost godišnjih prihoda biti osjegurana za 40 godina (po Hartigu), a za dalje zajamčena biti površinom po (po Cotti). Iz kojih bi se bar dijelova šum. gospodar. osnova za tu šumu sastojati morala; kolika bi bila površina dopitana I. i II. periodi; kolika bi bila sjećina za pojedine godine u 1. podrazdoblju I. periode i koji bi prihod na drvu godimice dala?

Dendrometrija i računanje vrednosti šuma: Neki vlastelin ima na svojem pašnjaku kojih 50 starih hrastova. Ove hrastove želi vlastelin pojedince — putem ustocene dražbe — obližim seljacima prodati, te traži od Vas takovu stručnu procjenu iz koje bi video: kakova je kubatura svakog pojedinog stabla i zašto sposobna? Povoljnim primjerom objasnit ćete, kako će se opredeliti kubatura pojedinoga stabla i izračunati mu vrednost i to tako, da provedete analizu ciena za do-

tične sortimente za koje su hrastovi sposobni, odabrav za temelj ciene pojedinih sortimenta na najbližoj željezničkoj stanici.

Čuvanje šuma: Koje su vrsti našeg šumskog drveća naročito podvrgnute mrazu; kako ćemo smrzavanju odnosno oštećivanju biljka od mraza u šumi predusresti?

2. dan: Mjeračina: Kroz šumu teče potok koji se imade regulirati, jer prouzročuje poplave, koje čine šumske izvozne putove neprolaznim. Kako ćete obaviti u tu svrhu potrebite geodetičko-tehničke izmjere, naime: a) izmjeru i mapovanje situacije (katastralna mapa ne može se upotrijebiti, jer je potok promjenio tečajem vremena svoj tok, a sve promjene nisu u mapi provedene); b) izmjeru uzdužnog i popriječnih prosjeka i mapiranje istih?

Sadjenje i gojenje (uzgoj) šuma: Kako se uzbudjavaju pre-sadnice sa hljebom; kada se preporučuje upotreba presadnica sa hljebom i kako se takove sadnje obavljaju?

Uporaba šuma: Koje nam sve orudje služi kod obaranja staba i izradbe drva u šumi, te koja se svojstva pri tom naročito zauhtievaju od pojedinog orudja te vrsti?

Dne 26., 27. i 28. studenog održan je ustmeni izpit. Konačni rezultat izpita bio je znatno povoljniji nego onaj u proljetnom roku o. g., jer je jedan od kandidata položio izpit „odličnim“, trojica „dobrim“, a petorica „dovoljnim“ uspjehom, dočim su reprobovana trojica i to svaki samo na pol godine.

K zaključku trgovačkih ugovora. U listu „Oesterreichische Fort- und Jagdzeitung“ piše o tom neki K. sliedeće:

„Za zaključak novih trgovačkih ugovora nije se ni jedna država tako malo pripravila kao Austro-Ugarska. Nama je uslijed neradivosti ili bolje rečeno, nesposobnosti parlamenta svaka sloboda u trgovačko-političkom kretanju oduzeta. Mi ne možemo naše pravo odkaza upotrebiti, jer nam manjka nuždna podloga za razpravljanje, pošto još nije autonomna carinska tarifa u parlamentu prihvaćena, koja bi se ticala novog ugovora, te ne možemo opasnost bezugovornog stanja prouzročiti, kao što se je to na nešto prenagljeni način prema Italiji dogodilo. Šta više, još je i danas nesigurno, kako će stvari u carinsko-političkom pogledu izmedju Italije i Austro-Ugarske zapravo stajati. To će međutim zavisiti od provizorija, koji se ima učiniti, te koji bi imao svojim obrazcom udovoljiti Italiju u poznatoj carinsko-vinskoj klauzuli, da li će onamo naš uvoz drva biti sloboden. Njemačka već ugovara s Rusijom u pogledu zaključka novog ugovora, a mi smo upuceni na to, da u našem novom ugovoru te koristi poprimimo, koje si je Rusija od Njemačke već izposlovala, dočim prije 12 godina bio je obratan slučaj. Što

se tiče nažega izvoza drva, to se može medjutim po nas ova okolnost povoljnou smatrati, pošto Rusija u ovom pravcu sa Austro-Ugarskom isti interes ima, i polakšice, koje je Rusija prema Njemačkoj postigla u smislu njemačkog ocarivanja drva u novom ugovoru, to će sigurno bez posebnog privoljenja i nas zapasti. Rusija, kao i Austro-Ugarska takodjer zastupa isto stanovište, da bi se i nadalje dosadanja njemačka drvarska carina pridržati morala, ako ne bi inače drvni promet između Rusije i Njemačke bitnu štetu trpio. I u krugovima njemačkog drvoružja, bar u istočnoj Njemačkoj, energično se za to bore, da ne usledi povišenje, tim više, pošto bi mogli nastupiti težki zamršaji ſa sve one odpravne poslove, koji bi se iduće zime imali sklopiti u Rusiji od strane njemačkih drvoružaca na više godina. U Njemačkoj se poglavito sprema jedna povoljna ugovorna era. Kako iz Berlina javljaju, ne će se ovaj put dogovaranja o novim trgovackim ugovorima ograničiti samo na one države, medju kojima je do sada već ugovor sklopljen, nego takodjer i sa onim državama, sa kojima Njemačka nije do sada sklopila ugovore, već im je samo dala neke polakšice, započeti će dogovaranja, i to ponajprije sa Španijom i Portugalskom. Tako kani Njemačka i sa Nizozemskom sklopiti poseban trgovacki ugovor, pošto za to i u Hollandiji vlada ista želja. Revizija nizozemske carinske tarife, koja se već u toku nalazi, ima se smatrati kao sredstvo za postignuće tarifalnog ugovaranja, koja je naperena proti novoj njemačkoj carinskoj tarifi. Sadašnja era, zaključkom novih trgovackih ugovora, proizvela je jednu novost, jedinstveni položaj Englezke. Ova klasična zemlja, u kojoj vlada slobodna trgovina i sloboda od carine, prionula je danas uz sistem zaštite carine. Kakav će upliv ovi iz temelja preokrenuti pogledi na trgovacki promet Englezka imati, vremenom će se pokazati. U svakom slučaju će se ovo ticati i našega izvoza drva onamo, te će i naši izvoznici morati ovu okolnost kod svoga odjela u vidu imati. Što se tiče Švicarske, to predstoji od strane savezne države odkaz švicarsko-austrijsko-ugarskog trgovackog ugovora. Mi ćemo dakle i prema Švicarskoj biti uskoro na pozitivno djelovanje prisiljeni, pošto ne smijemo kao prema Italiji dopustiti, da izteče trajanje ugovora, a da se za novi ne pobrinemo. To je osobito u interesu našega dosta znatnoga izvoza drva u Švicarsku. Ali svakako treba, da naša autonomna carinska tarifa prije toga po parlamentu bude odobrena; ali o tome još danas vlada pod-puna neizvjestnost".

V. V.

Jela-duglazija, borovac i japanski ariž. Dobar poznavalac eksota, pristav austrijske šumarske pokusne postaje u Mariabrunnu, g. dr. Cieslar, priopćuje na temelju vlastitih opažanja glede ovih vrsti u listu „Oesterreichische Forst- u. Jagdzeitung“ slijedeće:

„Duglazija se može u svome držanju prema svjetlu uzporediti sa smrekom. Njezine iglice podnašaju sjenu i dugotrajne su. Duglazija se može uvrstiti medju drveće, koje podnosi zasjenu. Ovo joj svojstvo dozvoljava, da se može uzgati u čistim sastojinama, a da se ne treba bojati, da bi se dobrota zemljista pogoršala, nego naprotiv, duglazija bi se mogla uvrstiti medju onu vrst drveća, koje zemljiste popravlja. Stabla se čiste vrlo povoljno i u dosta sklopjenim sastojinama. Na pličim i težkim zemljistima često prieti opasnost od vjetra, da ih ne izvali, s toga je vrlo umjestno, da se duglazija mieša sa vrstom drveća, koje bolje odolievaju pogibelji od vjetra. Ali ipak duglazija nije ništa više izvržena opasnosti vjetra, nego i smreka iste dobe, uzgojena u čistim sastojinama. U dubokom, više mehkom, zemljisu pušta duglazija duboko svoju žilu srčanicu. Pri miešanju duglazije sa smrekom, treba paziti i imati na umu, da prva vrst drveća u većini slučajeva brže raste (na boljem i dobrom zemljisu), ali ipak ne u toj mjeri, a da se može hrpmično u mješovitim sastojinama sasvim podpuno gojiti. Moglo bi se takodjer zagovarati i umjerenog pojedinačno miešanje duglazije u smrekovim sastojinama. Ali je ipak svake preporuke vriedno, da se duglazija na praznim mjestima u smrekovim kulturama za popunjivanje upotrebljava, u kojem slučaju je radi svoga brzog rasta osobito prikladna.

Borovae ima znatno gušću krošnju i mnogo bolje podnaša zasjenu nego naš prosti bor, s toga se i mnogo lakše naravnim načinom pomladjuje. U tom pogledu približuje se borovac više smrekama i jeli, nego li možda prostom običnom boru. U Njemačkoj se primjetilo, da su čiste sastojine od borovca još u dubokoj starosti vrlo guste tako da n. pr. stogodišnja sastojina po ha. još 1600 stabala ima sa cijelokupnom kružnom plohom od 54 m.²? Druga pak 78 god. sastojina od borovca broji po ha. 937 stabala sa cijelokupnom kružnom plohom od 69 m² i 855 fm. debljevine (!) S toga se bez opasnosti može borovae u čistoj sastoji uzgajati i do same sječe, isto tako kao što se i sa uspjehom može u odgovarajućoj mješavini sa drugim sposobnim drvećem gospodarstveno povoljno gojiti. Sa svojim izvanredno brzim rastom prednjači većini šumskog drveća, jedino je možda iznimka ariž, smrekama, bieli i crni bor preraste. Osobito svojstvo borovca jeste to, što na dosta mršavom tlu još razmjerne povoljno uspjeva, a može ga i poboljšati. Pojedince uštrkano uzgajanje borovca u smrekovim čistim sastojinama, koje su jednake dobe, ako se postupa samo umjerenog, može se bezopasno provesti. Bor će smrekama u rastu prestići, te će ga ova u rastu u pogledu na kakvoču stabla samo podpomagati. Pomješaj ipak ne smije prekoraci umjerenih granica. Isto bi se gledište moralo pridržati

i kod hrpimične smjese, za koju isti postupak vriedi. Ali se nikada ne smije borovac bilo redimično niti u prevelikoj množini u smrekovim sastojinama pomješati, pošto bi u tom slučaju morale smreke podleći. Izkustva, koja su sa Larix Leptolepis dosada u srednjoj Evropi postignuta, mogla bi se ova vrst japanskoga drveta samo preporučiti. L. leptolepis raste u mladosti brže, nego L. europaea, a i manje trpi od arižovog moljea, dočim se rak (Peziza) na japanskom zlatnom arižu još nije opazio. Japanski ariž sa više gorske položaje ne bi se mogao preporučiti, u srednjogorju, brežuljeima i uvalama naprotiv, možda će u budućnosti bolji uspjeh u šumarskom pogledu pokazati, nego naš ariž L. europaea, koji potječe iz Alpa. Uzgajanje i kultura L. leptolepis-a ista je kao i kod L. europaea. Kod nasada ovoga zlatnoga ariža možda bi se još moglo uzeti u obzir, što u svojoj miadosti osobito brzo raste".

V. V.

Silna šteta od tuče u šumi. Šume, naročito starije šume ne-stradaju ni iz daleka toliko od tuče koliko polja, ipak ima slučajeva da i starije šuma mogu od tuče ozbiljnije stradati. Tako su ove godine silno nastradale od tuče šume kneza Schwarzenberga u Vorliku u Českoj na površini od kojih 10 tisuća rali. Tuča je krošnje stabala tako smlatila, da su stabla polag preduzetih opažanja, izgubila sitnih grančica sa iglicama u težini od 6–8 pače i po 12 kilograma. Osobita je šteta kod stabala slabije krošnja. I ovo govori za to, da valja uzgajati stabla sa jakom krošnjom.

Poprični prihod žiteljstva Ugarske i Hrvatske. Računa se, da je prihod iz ratarstva 1966 mil., vinogradarstva oko 60 mil., voćarstva oko 23 mil., šumarstva oko 160 mil., rudarstva 118 mil., dakle ukupno oko 2.327 mil. (65%) iz industrije i obrta 767 mil. (22%), a trgovine i prometa 409 mil. 11%. Sav prihod svoga pučanstva iz svih vrela oko $3\frac{1}{2}$ miliarde kruna a po tom (kod 19.254.559 ljudi) po osobi 185 K. — dakle dosta malo. — Iz samog šumarstva računa se prihod: iz hrastovih šuma oko 7 mil. m³ sa okruglo 84 mil. kruna, iz šuma bukovih i inih listnatih oko 13 mil. m³ sa 36 mil. K., četinjačih sa $7\frac{1}{2}$ mil. m³ u vrednosti od 37 mil. kruna.

Iz izješća kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo, koje je nedavno izašlo a mnogi su ugarski dnevničari iz njega izvadke priobčili, vidi se koliko je na polju agrikulture ugarska vlada uradila i kojim su uspjehom njezina nastojanja okrunjena bila. Žalivože, da se kod nas takova izješća ne izdavaju, a ipak bi to od velike koristi bilo. Ovako su neslužbeni, ma i inače interesovani krugovi, bez svake prave orijentacije o djelovanju javne uprave u raznim njezinim granama, tim više, što se mnogo toga službenom tajnom smatra. Tako mi primjerice

ne znamo što je na našem Krašu zadnjih godina radjeno: kolike su nove branjevine zagajene, koliko je biljka za nasadjivanje potrošeno kojim troškom su te kulture izvedene i t. d. Dočim mi takovih sličnih podaka nalazimo za mnogo druge države i zemlje, naši se nigdje ne objelodanjuju, te nam je laglje pisati o šumarskim prilikama Austrije, Ugarske, Francuzke i t. d. nego li o našima. Bilo bi dakle skrajne vrieme, da se i kod nas slična izvješća, kakovo je gore spomenuto, već jednoć izdavati počnu.

Šumski požari u držav. šumama u Pruskoj, nisu prošle godine osobite štete počinili. Polag viesti sadržane u listu „Zeitschrift f. J- u. F-W.“ dogodilo se je na čitavoj 2554334 ha. (dakle blizu pet milijuna rali) velikoj površini samo 15 slučaja požara, od kojega je nastradala površina od 144 ha.; od toga sasvim je izgorilo drveća na površini od 131 ha., djelomično na površini od blizu 8 ha. dočim je prizemni požar samo stelušu uništio na površini od 5 ha. Najviše požara sbilo se je u mjesecu travnju i svibnju, naime 12, dočim ostala 3 odpadaju na mjesec lipanj i srpanj.

Broj 93 633.

Oglas.

Kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljska vlada, odjel za unutarnje poslove, prodaje sa zemaljskog dobra Božjakovine šarane za prigoj, i to;

I leglo g. 1903. 8—15 cm. veliki uz cenu od 1 krunu 50 filira po 100 komada;

II. leglo g. 1902. 20—25 cm. veliki uz cenu od 10 kruna po 100 komada;

III. leglo iz godine 1901. 25—35 cm. veliki uz cenu od 30 kruna po 100 komada.

Ribu za mriestenje (matičnjaci) težke 1—2 klgr., po 1 klgr. za 1 Krunu 20 filira.

Po stizajućim naručbama razasiljat će se ribe uz sve moguće mjere opreznosti i uz shodnu uputu željezničkog osoblja kao brzovoz u drvenim posudama na trošak i pogibelj naručitelja. Naručbe valja upraviti pismeno na kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljsku vladu, odio za unutarnje poslove, ili ih podnjeti kratkim putem gospodarstvenom odsjeku kr. zemalj. vlade (Zagreb, Opatička ulica broj 6).

Kupovnina se namiruje pouzećem.

U Zagrebu, 26. studena 1903.

**Kr. hrvat.-slavon.-dalm. zemaljska vlada, odjel za
unutarnje poslove.**

*

Oglas.

Podpisano predsjedničtvvo razpisuje ovim natječaj za podjelenje podpora za g. 1903.:

- a) iz družtvene pripomoćne zaklade;
- b) iz redovitih družtvenih prihoda.

Pravo na podpore pod a) imaju samo udove i malodobne sirote bivših članova navedene zaklade, dočim na podpore pod b) imaju pravo udove i malodobne sirote bivših družtvenih članova.

Izkaz članova družtvene pripomoćne zaklade objelodanjen je u XI. broju „Šumarskoga lista“ i „Lugarskog vjestnika“ za g. 1902.

Nebiljegovane molbenice imaju se podnjeti podpisom predsjedničtvu najkasnije do 9. prosinca t. g.

U Zagrebu, 23. studenoga 1903.

Predsjedničtvvo hrv.-slav. šumarskoga družtva.

Broj 1742. — 1903.

Dražba hrastovih stabala.

Kod podisanoga ureda obdržavati će se dana 2. prosinca 1903. u 11 satih prije podne dražba hrastovih stabala, koja su na sječnoj površini za godinu 1903./4. obilježena u srezu, i to u:

1. Dvojanima 989 hrastova, sa 4173 m^3 lijesa, procjenjena na 98.461 K. i

2. Nartaku 739 hrastova, sa 791 m^3 lijesa, procjenjena na 8952 K.
Obćeniti uvjeti su:

Dražba će se obaviti jedino putem pismenih ponuda.

Ponude se budu uzele u razpravu samo one, koje budu do 11 satih dana 2. prosinca 1903. ovdje predane.

Ponuda veže nudioca odmah, čim ju je predao.

U ponudi mora nudioc navesti, da su mu dražbeni uvjeti podpuno poznati, i da se na iste bezuvjetno obvezuje.

Ponudi ima biti priložena 5% žaobina od iznosa ponudjene svote, koju će dostalac imati na 10% nadopuniti u ime jamčevine.

Pobližji uvjeti mogu se uvidjeti ovdje, ter kod kotarske šumarije u Dubici.

Šumsko-gospodarstveni ured imovne obćine 2. banske.

U Petrinji, dne 5. studenoga 1903.

Uredjuje Ivan Partaš, prof. šum. akademije u Zagrebu. Tiskara C. Albrecht (J. Wittasek).

K ovogodišnjoj ekskurziji našega društva u Bosnu i Dalmaciju.

Udovoljujući našem obećanju u zadnjem broju našega lista priobćujemo u slijedećem imena one gg. članova, koji su kod ove ekskurzije udioničtvovali. Od strane družvenog predsjedničta: podpredsjednik J. Havas i tajnik A. Kern; od strane družvenog upravljačeg odbora: I. Partaš, D. Moenaj, S. Frkić i V. Dojković. Nadalje družveni članovi: A. Herel, Š. Perc, R. Schmidinger, Gj. Cesarić, M. Kolibaš, D. Lasman, M. Krišković, B. Hajek, V. Potočnjak, V. pl. Peićić, A. Renner, Gj. Gjurić, O. Dremil, A. Šajnović, I. Vlahović, J. Benaković, F. Ivić, A. Matijević, I. Grčević, A. Mark, J. pl. Rukavina, V. Malin, S. Brosig, I. Beck, G. Lach, A. Buneta, D. Wiethe, V. Fuksa, L. Kadeřavek, M. Grdinić, N. Grdinić, M. pl. Mihaljević, J. Vraničar, D. Matizović, B. Kranjc, M. Weiner, R. Maksić, A. Resz, R. Erny, B. Svoboda, L. pl. Szentgyörgy, G. Vac, S. Sutlić, D. Nanicini, G. Kovačević, M. Matičević, J. Stanić, B. Nešković, V. Pačnik.

SADRŽAJ.

	Strana
Sumarstvo u Srbiji. (Nastavak)	665—673
Šumarska služba kod političke uprave nakon provedene organizacije i lugarsko pitanje zem. zajednicah. Napisao Josip Majnarić, kr. kot. šumar (Svršetak)	673—683
O šumarstvu u Francezkoj	684—697
Moj odvrat g. nadzorniku Borošiću. Piše Vilim Dojković, kr. žup. šum. nadzornik u miru	697—705
Listak. Zakoni i normativne naredbe: Naredba kr. zemalj. vlade, odjela za unutarnje poslove od 8. lipnja 1903. br. 13678., glede sabiranja šumarske statističke gradje	706—707
Šumarsko i gospodarsko knjižtvvo	707
Promet i trgovina.	708—709
Različite viesti: Državni izpit za samostalno vodjenje šumskoga gospodarstva. — K zaključku trgovackih ugovora. — Jela-duglazija, borovac i japanski ariz. — Silna šteta od tuče u šumi. — Popriječni prihod žiteljstva Ugarske i Hrvatske. — Iz izvješća kr. ug. ministarstva za poljodjelstvo, — Šumski požari u držav. šumama u Pruskoj	709—715
Oglas	715—716

